

No:32

2024
KASIM

İSLAMİ FİNTEK: YENİLİKÇİ FİNANS ÇÖZÜMLERİ

■ Burak Aktürk

İKAM ARAŞTIRMA RAPORLARI 32

İLKE
ilim kültür eğitim vakfı

ikam
İSLAM İKTİSADI ARAŞTIRMA MERKEZİ

İSLAMİ FİNTEK: YENİLİKÇİ FİNANS ÇÖZÜMLERİ

Burak Aktürk

Yayın Koordinatörü

Mehtap Nur Öksüz

Editör

Sümeysra Aydın

Tasarım

Betül Berra Kurt

İLKE Vakfı, toplumsal meselelerle ilgili bilgi, politika ve strateji üreten, karar alıcılara yol gösterecek araştırmalar yapan ve gelecek için gerekli birikimin oluşmasına katkı sağlayan bir sivil toplum kuruluşudur.

Bu Araştırma Raporu, İslam İktisadi Araştırma Merkezi (İKAM) tarafından hazırlanmıştır. İKAM, yeni bir iktisadi düşüncenin küllü bir şekilde inşası için yetkin fikir ve teorilerin üretilmesini teşvik etmeyi amaçlamaktadır.

ÖZET

İslami finansın dayandığı temel esaslar ve prensipler geleneksel bankacılık sisteminden farklılaşmaktadır. Risk paylaşımı, adil kazanç, faiz yasağı, ahlaki yatırım ilkeleri vb. ilkeler İslami finansın temel yapıtaşlarını oluşturmaktadır. İslami finans, dijitalleşen dünya ile her geçen gün büyüyerek teknolojik inovasyonlar sayesinde yenilikçi finans çözümleri sunan farklı bir döneme girmiştir. Özellikle son yıllarda finansal alandaki teknolojik gelişmelerin ve yeniliklerin hız kazanmasıyla birlikte İslami finans ekosistemi büyük bir dönüşüm ve gelişim göstermiştir. Bu rapor, İslami finansın yenilikçi finansal çözümlerle nasıl dönüştüğü ve dünya çapında ne şekilde rol oynadığını incelemekte ve araştırmaktadır. Türkiye’de fintek alanında birçok çalışma yapılmış olmasına rağmen literatürde İslami fintek konusundaki çalışmalar oldukça sınırlıdır. Literatüre katkı sağlamayı amaçlayan çalışmada Türkiye ve dünyadaki İslami fintek üzerine literatür detaylı olarak incelenmiştir. Rapor, İslami finteklerin avantajlarını ve önemini vurgularken, finansal uygulamaların teknolojik yeniliklerle birleşimini ele alarak İslami finanstaki rolünü ve katılım bankacılığındaki pazar payına yönelik olumlu etkilerini aktarmakta, gelecekteki yönelimler, giderilmesi gereken eksikliklere yönelik stratejiler hakkında öneriler sunmaktadır.

Anahtar Kelimeler: İslami finans, dijital ekonomi, finansal teknoloji, katılım bankacılığı, İslami fintek.

ABSTRACT

The fundamental principles and foundations of Islamic finance differ significantly from the conventional banking system. Core elements such as risk sharing, fair profit, prohibition of interest (riba), and ethical investment principles form the essential building blocks of Islamic finance. In a rapidly digitalizing world, Islamic finance has entered a transformative era that introduces innovative financial solutions through technological advancements. Particularly in recent years, the acceleration of technological developments and innovations in the financial sector has led to substantial transformation and growth within the Islamic finance ecosystem. This report examines and investigates how Islamic finance has been transformed by innovative financial solutions and explores its role on a global scale. While extensive research has been conducted on fintech in Turkey, there is limited literature specifically on Islamic fintech. The study aims to contribute to the literature by providing a detailed examination of Islamic fintech in Turkey and around the world. This report emphasizes the advantages and significance of Islamic fintech, discussing the integration of technological innovations into financial practices, highlighting its role in Islamic finance, and illustrating its positive impact on the market share of participation banking. It also offers suggestions on future trends, strategies to address existing gaps, and areas for improvement.

Keywords: Islamic finance, digital economy, financial technology, Islamic banking, Islamic fintek.

YAZAR HAKKINDA

Burak Aktürk, 2017 yılında Marmara Üniversitesi Ekonomi Bölümünden mezun olmuştur. 2021 yılında Marmara Üniversitesi İslami Finans ve Bankacılık Bölümünde, "İslami Finansa Finansal Teknolojiler ve Finteklerin Katılım Bankacılık Uygulamaları" başlıklı teziyle yüksek lisans derecesini tamamlamıştır. Kuveyt Türk Katılım Bankasında çeşitli birimlerde görev almış ve profesyonel kariyerine aynı bankada devam etmektedir. Katılım finansı ve İslami finansal teknolojiler (fintek) üzerine uzmanlaşmış olup, bu alanlarda çeşitli makaleler yayımlamıştır.

 0000-0001-9210-6985

Giriş

Hayatımızın birçok noktasında yer alan ve sürekli başvurduğumuz teknolojinin gelişmesinden en çok etkilenen alanlardan biri de finans sektörüdür. Dijitalleşme ve teknolojik yenilikler finans ekosistemine ivme kazandırmıştır. Piyasalar bu teknolojik gelişmeler ve dijital dönüşümden kendine düşen payı almıştır. Tüketicilerin farklı arayışlara girmesi, geleneksel finans sisteminden ayrılan tüketicilerin ihtiyaçlarını keşfeden girişimcilerin bu ihtiyaçlara yönelik finansal inovasyonlar geliştirmesiyle fintek kavramı ortaya çıkmıştır. Cumhurbaşkanlığı Finans Ofisi tarafından hazırlanan fintek sözlüğünde kavram; finansal hizmetleri yenilikçi, tamamlayıcı ve hızlandırıcı iş modelleri ile sayısal teknolojiler kullanarak sunan kuruluş veya ürün olarak tanımlanmıştır (Cumhurbaşkanlığı Finans Ofisi, 2023). Finansal teknolojiler geleneksel finans sistemindeki modellerden farklı olarak daha kolay, ucuz, hızlı, müşteri deneyimine odaklanan teknoloji tabanında çözümler geliştirmektedir. Dijital cüzdanlar, mobil ödemeler, blokzincir teknolojisi, robo-danışmanlar ve merkeziyetsiz finans gibi yenilikçi çözümlerle fintek, finansal hizmetlerin sunum şeklini yeniden şekillendirmekte, kullanıcılar için daha erişilebilir, hızlı ve maliyet etkin hizmetler sağlamaktadır. Bu dijital dönüşüm, finansal hizmetlerin daha şeffaf ve kullanıcı dostu olmasını hedeflemektedir (Arner vd., 2015; Gomber vd., 2017).

İslami finans piyasaları da bu gelişmelerden ve yeni şekillenen fintek ekosisteminden kendi payına düşeni almaya başlamıştır. İslami fintek, fintek yeniliklerini İslam hukukuna uygun şekilde sunmayı amaçlayan bir alt dal olarak gelişmektedir. İslami finansın temel ilkeleri olan faiz yasağı, belirsizlikten kaçınma (garar), spekülasyondan uzak durma ve sosyal adaletin sağlanması, İslami fintek uygulamalarının da temel taşlarını oluşturmaktadır. İslami fintek, dijital teknolojilerin kullanımıyla, geleneksel İslami finans hizmetlerini modern çağın ihtiyaçlarına uygun hale getirirken, yenilikçi çözümler de sunmaktadır (Zahid ve Ibrahim, 2019; Laldin ve Furqani, 2018).

İslami finans dünyası dayandığı temel prensipler çizgisinde geleneksel finans dünyasına göre daha hızlı büyüme göstermiş olsa da 2023 İslami Finans Gelişim Raporu (IFDR), 2023 İslami Finans Hizmet Sektörü İstikrar Raporu (IFSB) ve 2024 Küresel Finansal İstikrar Raporu (FSR) verilerine göre konvansiyonel finans sistemi ile karşılaştırıldığında ikna edici ve istenilen seviyeye ulaşamamıştır. FSR raporuna göre küresel finans sisteminin toplam büyüklüğü yaklaşık 500 trilyon ABD doları civarındadır. Bu değer dünya genelindeki finansal piyasalarda mevcut olan varlıkların toplam değerini kapsarken, İslami finansın, küresel finans sistemi içindeki konumunu değerlendirmek açısından da önemli referans sunmaktadır. IFDR ve IFSB raporlarına göre 2024 yılında İslami finans varlıklarının toplam büyüklüğünün 3.69 trilyon ABD doları olması beklenmektedir. Her geçen yıl büyüklüğü artan İslami finans varlığı küresel finans varlığı ile kıyaslandığında oranın %1'e dahi ulaşmamış olması İslami finans kurumlarının yeni bir açılıma ihtiyaç duyduğunu işaret etmektedir.

İslami finansın temel ilkeleri konvansiyonel bankacılık sisteminden farklılık gösterir ve bu ilkeler adil bir ekonomi sistemi oluşturmaya yardımcı olur. İslami finans bu ilkeler ışığında geleneksel bankacılık karşısında öne çıkarak yeni ürünler ve inovatif çözüm önerileri geliştirebilmek için İslami finteklerle işbirliğine gitmektedir. Fintek teknoloji ve finansın kesişimindeki inovasyonları ifade ederken İslami fintek kavramı da şer'i ilkeler doğrultusunda daha şeffaf, daha erişilebilir etik finansal hizmetlerin teknoloji tabanında sunulmasını ifade etmektedir. İslami fintek şirketleri, hizmetleri veya ürünleri İslami finansın sınırlarını genişletmekte ve bireyler ile kuruluşların ihtiyaçlarına daha doğru yanıt vermektedir. Dünya çapında Körfez ülkeleri başta olmak üzere İngiltere, Malezya gibi pazarlar öne çıkmaktadır. Bu ülkelerde,

İslami fintek girişimleri, finansal erişimdeki engelleri kaldırmakta ve finansal katılımı teşvik ederek önemli bir rol üstlenmektedir. Diğer ülkelerde de İslami fintekin yükselişi gözlemlenmekte olup, bu alanın potansiyelleri üzerine çeşitli araştırmalar yapılmaktadır. 2023 yılında İslami fintek sektörü, küresel çapta yaklaşık 95 milyar ABD dolarlık bir pazar büyüklüğüne ulaşmış ve 2025 yılına kadar %15-20 oranında Yıllık Bileşik Büyüme Oranı (Compound Annual Growth Rate - CAGR) ile büyümesi beklenmektedir (Zahid ve Ibrahim, 2019). İslami fintekin, İslami finans sisteminin dijitalleşmesine ve küresel ölçekte büyümesine önemli katkılarda bulunacağı öngörülmektedir. Küresel ve regülatif işbirlikleri, İslami fintekin gelişimini şekillendirecek ve bu alanın sürdürülebilir büyümesini destekleyecek kritik faktörler arasında yer almaktadır. Örneğin, 2023 yılında Endonezya ve Malezya, İslami fintek pazarında lider konumda olup, bu ülkeler toplam İslami fintek işlemlerinin %60'ından fazlasını gerçekleştirmiştir (Global Islamic Fintech Report, 2023).

İslami finans kurumları, küresel pazarda ihtiyaç duydukları açılımı, inovasyonu ve büyümeyi İslami fintek çözümleri ile sağlayabilecektir. Bu bağlamda, İslami fintekin, bankacılık sistemine erişimi olmayan veya geleneksel bankacılığı tercih etmeyen yaklaşık 1.7 milyar insanın (dünya nüfusunun %20'si) finansal hizmetlere ulaşmasında önemli bir araç olması beklenmektedir (Demirdöğen, 2020). İslami fintekin bu açıdan sunduğu avantajlar, dijital finansal hizmetlerin daha geniş kitlelere ulaşmasını sağlayarak, finansal kapsayıcılığı artıracaktır (Canbaz ve Erbaş, 2021).

İslami finansın, geleneksel finans sisteminden farklı olarak, risk paylaşımı, adil kazanç, faiz yasağı (riba) ve ahlaki yatırım ilkeleri gibi prensipler üzerine kurulu olması, İslami fintekin bu alandaki rolünü daha da önemli hale getirmektedir (Laldin ve Furqani, 2018). Bu farklılıklar, fintek ekosisteminde de kendini göstermekte olup, geleneksel finansal hizmetlere odaklanan fintek çözümleri ile İslami finans prensiplerine uygun çözümler sunan İslami fintek uygulamaları arasında belirgin bir ayrım oluşmaktadır. 2023 itibarıyla dünya genelinde 250'den fazla İslami fintek girişimi bulunmakta olup, bu girişimlerin %35'i ödeme hizmetleri, %25'i ise finansal erişim ve mikrofinans hizmetleri sunmaktadır (IFN Fintech Landscape, 2023). Bu verilerden de anlaşılacağı üzere İslami finans, dijitalleşen çağ ile her geçen gün daha da büyüme göstermiş ancak beklenen ivmeyi yakalayamamıştır. Özellikle Türkiye'de İslami finans endüstrisi beklenen seviyelere ulaşamamıştır. Fakat son yıllarda, finansal alandaki teknolojik gelişmelerin hız kazanmasıyla birlikte İslami finans ekosistemi, teknoloji tabanlı inovasyonlar ve yenilikçi finans çözümleri sunarak İslami fintek alanında yeni bir döneme ve gelişim sürecine girmiştir. Her geçen gün katlanarak büyüyen İslami fintek platformları kurulmakta ve yeni ürün ile kuruluşlar ortaya çıkmaktadır. Özellikle Körfez ülkeleri başta olmak üzere, Avrupa ülkelerinde kurulan İslami fintek şirketleri ön plana çıkmaktadır. 2023 yılında İslami finteklerin 95 milyar ABD dolarlık pazar büyüklüğü, küresel finans pazarına kıyasla henüz küçük bir paya sahiptir. İslami finteklerin dünya genelindeki toplam fintek pazarından aldığı pay yaklaşık %3,8'dir (Dinar Standard, Elipses, Salaam Gateway, 2024).

Bu oran, İslami finteklerin hızla büyümekte olduğunu, ancak hala genel fintek pazarının küçük bir kısmını oluşturduğunu göstermektedir. Ancak 2020 yılında pandemi ile fintek sektörü büyük bir sıçrama yaşamış ve İslami fintek sektörü de bu durumdan olumlu etkilenmiştir. 2020 yılında dünyada İslami fintek işlem hacmi yaklaşık 50 milyar ABD doları olmuştur. Bu oran fintek ekosisteminin küçük bir kısmına denk gelse de İslami finteklerin çok hızlı bir şekilde büyüme göstereceğinin ipucunu vermektedir (Dinar Standard, Elipses, Salaam Gateway, 2021). Küresel anlamda artan finansal işlemler ve hizmetlere olan bağlılık düşünüldüğünde ve genç nüfusun teknoloji ile olan ilişkisi göz önünde bulundurulduğunda artan nüfusun da etkisiyle dijital dünyada finansal işlemlere dair hacim her geçen gün oldukça büyüyecek ve

İslami finteklere olan ihtiyaç daha da artacaktır. Düşük maliyetli finansal hizmetler, şeffaf, ulaşılabilir, kolaylığı ön planda olan yenilikçi ve finans sektörünü tamamlayan tüm insanlığa hitap edecek İslami fintekler, bu dijital ihtiyaçları karşılamada önemli bir yer bulacaktır (Erden ve Topal, 2021).

Türkiye’de geleneksel fintekler üzerine yapılan çalışmalar sonucunda, mevcut fintek girişimleri ve yatırımları dünya ile kıyaslandığında yeterli boyutlara ulaşmadığı fakat çok ciddi yol alındığı görülmektedir. Özellikle son yıllarda Cumhurbaşkanlığı Finans Ofisi tarafından kayda değer çalışmalara imza atılmıştır. Çünkü Türkiye’de yetişmiş personel eksiklikleri, yatırımcı yönelimi, regülasyonlar, girişimcilerin İslami fintek endüstrisini niş bir alan olarak görmekte, toplumun genelinde finansal farkındalığın olmaması vb. nedenlerle İslami fintek istenilen seviyelere ulaşmakta engellerle karşılaşmakta ve riskler barındırmaktadır (Aktürk, 2021).

Bu çalışmada, İslami fintekin küresel düzeydeki gelişimi, temel ilkeleri, karşılaşılan zorluklar ve gelecekteki potansiyel fırsatlar ele alınacaktır. Diğer ülkeler ve Türkiye açısından İslami finteklere ait mevcut durum ve gelişmeler aktarılmakta, İslami finteklerin İslami finans endüstrisinde temsil ettiği yeni akım büyümenin yıkıcı ve yenilikçi etkileri değerlendirilmektedir. İslami finteklere ait gelecekteki potansiyeli hakkında yönelimler, stratejiler üzerine tavsiyeler sunulmaktadır. Araştırma aynı zamanda Türkiye’de ve dünya genelinde İslami finteklere ait gelişmeleri değerlendiren ve ekosistemde gelecek potansiyeli olan fintek çözümlerine dair incelemelerde bulunan ilk rapor olma özelliği taşımaktadır.

İslami Finansın Finansal Teknolojiler ile Dönüşümü

İslami finans dini bir kavramın ve isteğin dışına çıkarak küresel finansal piyasada kısa süre içerisinde inanılmaz derecede büyüyerek tam anlamıyla yeni bir finansal sisteme ve ekosisteme dönüşmüştür. Sadece Müslüman ülkelere ve Müslüman toplumlara yönelik değil tüm insanlığa ulaşan ve birçok ülkede faaliyet gösteren; hacmi çift haneli büyüme oranlarına ulaşan bir sektör haline gelmiştir. İslami bankaların ve finansın sunduğu ürün ve hizmetler düşünüldüğünde İslami finans son yıllarda küreselde en önemli alternatif finans ve yatırım araçlarından biri olarak görülmekte, geleneksel finans çözümleri karşısında öne çıkmaktadır (Alam, Gupta ve Zamani, 2021).

İslami finans kuruluşlarının faaliyetleri kâr ve zarar paylaşımı esasına dayanmakta ve ribayı (faiz) içeren tüm unsurları yasaklamaktadır. Adalet, sosyal sorumluluk, etik finans ve tüm insanlık için hizmet anlayışıyla İslami ilkeleri ön plana çıkararak ve İslam’ın prensipleri çerçevesinde iktisadi faaliyetleri sunan İslami finans endüstrisi özellikle 2008 krizi sonrası ve 2014 yılından itibaren teknolojik gelişmelerle beraber dönüşüme uğramıştır. 2008 krizi sonrası finans ekosisteminde teknolojinin gelişimi, inovasyon ve dijitalleşmenin beraberinde getirdiği yeniliklerin en çok etkilediği sektörlerden biri bankacılık olmuştur (Emeç, 2020). Finans ekosisteminde köklü değişiklikler ortaya çıkmış, tüketici tercihleri değişmiş, piyasalar daha sakin ve denetimli davranmaya başlamıştır. Finans ve teknolojinin birleşiminden oluşan ve fintek olarak kısaltılan finans alanındaki bu teknolojik yenilikler fintek girişimleri veya ürünleri olarak karşımıza çıkmaktadır. İslami finans prensipleri ve dayandığı temel esaslarla geleneksel bankacılık ve finans endüstrisinden farklılık göstermektedir. İslami fintek şirketleri, hizmetleri veya ürünleri İslami finansın sınırlarını genişletmekte ve bireyler ile kuruluşların ihtiyaçlarına daha doğru yanıt vermektedir. Teknolojinin ve dijitalleşmenin desteği ile kitle fonlaması, kişiler arası borçlanma, mikro finansman, helal varlık yönetimi, robo danışmanlar, dijital cüzdan, ödemeler ve blokzinciri, akıllı sözleşmeler ve para transferlerine uzanan yelpazede teknolojik finans çözümleri sunan İslami fintekler bulunmaktadır.

İslami bankalar ve finans kuruluşları büyük ölçekli esnek olmayan yapıları ve belirli kanunlara, yasalara, özel yönetmeliklere ve düzenlemelere tabi olmaları sebebi ile teknolojik gelişmelere kolayca uyum sağlayamamaktadır.

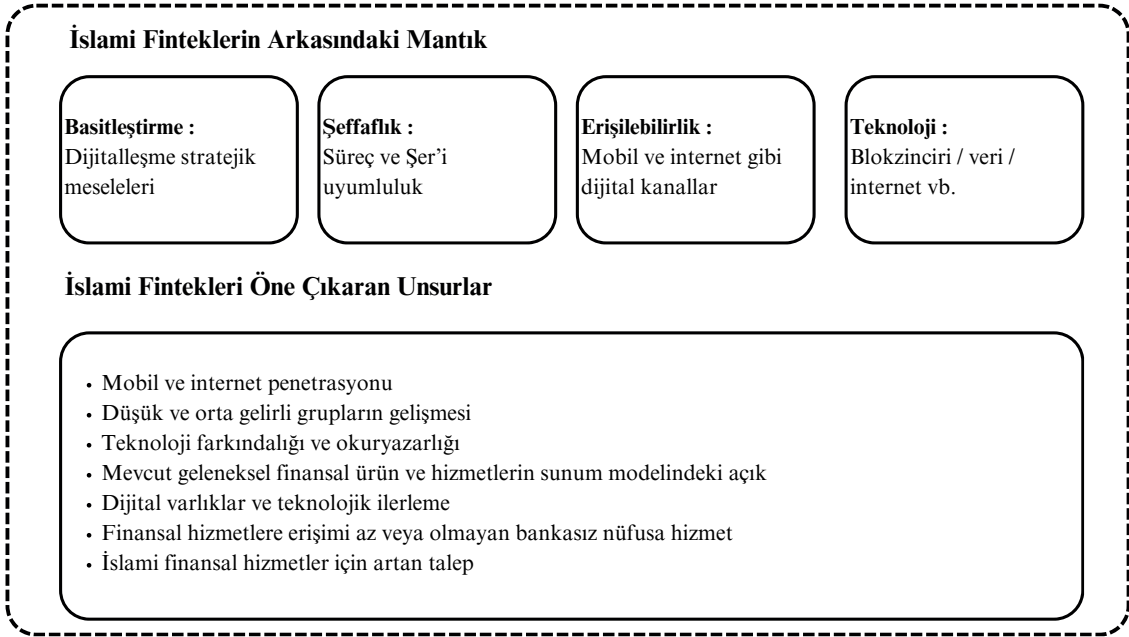
IFN News verilerine göre küresel anlamda İslami finteklere olan ilginin başta Malezya olmak üzere Endonezya, İngiltere ve bazı Avrupa ve Körfez ülkelerinde her geçen gün arttığı gözlemlenmektedir. 2024 yılı verilerine göre Avrupa kıtasında 77, Asya kıtasında 147 ve Körfez ülkelerinde ise 107 İslami fintek faaliyet göstermektedir (IFN Islamic Fintech Landscape, 2024). Bu ülkelerde kurulan İslami fintek girişimleri yenilikçi ve yıkıcı çözümler getirerek İslami finans hizmet yelpazelerini dijitalleştirmekte ve geliştirmektedirler. İslami finans kurumları mevcut durumda altyapısını oluşturduğu fiziksel şube ağı modeli ile finans ürünlerini tüketicilerine sunarken bir yandan da dijitalleşmeyle birlikte dijital alana ve teknolojiye yatırım yaparak çağı yakalamaya çalışmaktadırlar. Küresel anlamda özellikle Müslüman nüfusun yoğun olduğu ülkelerde başlasa da Avrupa ve Amerika'da faaliyet gösteren 112 İslami fintek girişimi tüm İslami fintek girişimlerinin %28'ini oluşturmaktadır (Dinar Standard, Elipses, Salaam Gateway, 2023/2024). Bu durum Avrupa'da ve Amerika'da her geçen gün İslami finteklere olan ilginin ve yatırımların arttığını göstermektedir. Türkiye'de de İslami finans kurumları, teknoloji ve dijitalleşmenin getirdiği yeniliklere karşı tüketici ihtiyaçlarına yönelik bu açığı çoğunlukla kendileri kapatmaya çalışmaktadır. Türkiye'de uzun yıllar İslami fintek anlamında genellikle katılım bankaları tarafından bankacılık hizmetlerini kolaylaştıran Alneo, Trade Plus, CebimPOS, NakitBasit vb. dijital çözümler ve mobil uygulamalar geliştirilmiştir. Aynı zamanda finansal okuryazarlığın artırılmasına yönelik kısıtlı çalışmalar yapılmıştır. Fakat son zamanlarda başta Türkiye finans ekosisteminin büyümesi ve geliştirilmesi olmak üzere İslami fintek endüstrisinin gelişimi için çeşitli çalışmalar yapılmaktadır. Bu çalışmalar hem devlet kurumları hem de özel sektör tarafından desteklenmekte ve İslami finansın dijitalleşmesine önemli katkılar sağlamaktadır. Aşağıda, Türkiye'deki İslami fintek gelişimini destekleyen bazı önemli adımlar yer almaktadır:

- 1. İstanbul Finans Merkezi (İFM):** Türkiye, İstanbul'u bölgesel ve küresel bir finans merkezi haline getirme hedefiyle İstanbul Finans Merkezi projesini hayata geçirdi. İFM, İslami finansın ve İslami finteklerin gelişimi için önemli bir platform sunmaktadır. Bu merkezde, İslami finans ürünleri ve hizmetlerinin geliştirilmesi, küresel ölçekte rekabetçi bir yapıya kavuşturulması hedeflenmektedir.
- 2. Katılım Bankacılığı ve Dijitalleşme:** Türkiye'deki katılım bankaları, İslami bankacılık ilkeleri doğrultusunda fintek çözümleri geliştirmeye odaklanmıştır. Örneğin, Kuveyt Türk ve Albaraka Türk gibi katılım bankaları, dijital bankacılık hizmetleri ve blokzincir tabanlı çözümler geliştirerek müşteri deneyimini iyileştirmeye çalışmaktadır. Bu bankalar, fintek ekosistemine yatırım yaparak İslami finansal hizmetleri dijital kanallardan sunmaktadır.
- 3. Türkiye Katılım Bankaları Birliği (TKBB):** TKBB, İslami finansın Türkiye'de daha fazla yaygınlaşmasını sağlamak için eğitim, araştırma ve inovasyon projelerine destek vermektedir. TKBB, özellikle fintek alanında düzenlediği etkinlikler ve yayınladığı raporlarla sektöre rehberlik etmektedir.
- 4. Regülasyon ve Hukuki Altyapı:** Türkiye'de İslami finteklerin gelişmesi için gerekli hukuki ve regülasyon altyapısı da geliştirilmektedir. Sermaye Piyasası Kurulu (SPK) ve Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurumu (BDDK) gibi müesseseler, İslami finans ürünlerinin ve fintek çözümlerinin uyumlu olmasını sağlamak için düzenlemeler yapmaktadır.
- 5. Fintek Girişimleri ve Startuplar:** Türkiye'de bazı fintek girişimleri, İslami finans prensiplerine uygun çözümler geliştirmek üzere çalışmalar yapmaktadır. Bu girişimler çoğunlukla ödeme sistemleri,

kitlesel fonlama ve blokzincir tabanlı çözümler gibi alanlarda faaliyet göstermektedir. Bu tür fintek girişimleri, İslami finansın geniş kitlelere ulaşmasını ve dijitalleşmesini hızlandırmaktadır.

İslami fintekler toplum için ahlaki ve etik anlamda sorumlu finansı ve toplumsal ekonomik kalkınmayı teşvik etmektedir (Alam, Gupta ve Zamani, 2021). Bu nedenle İslami fintekler İslami finansal ürün ve hizmetleri basitleştirerek şer'i anlamda şeffaf ve erişilebilir şekilde ileri teknolojileri kullanarak tüm İslami finans endüstrisinde yeni bir çağ başlatma potansiyeline sahiptir.

İslami fintekler, İslami finans hizmetlerinin verimliliğini artırarak İslami finansı yeniden şekillendirme ve mevcut zorluklarla başa çıkacak bir şekilde hizmet sunmayı amaçlamaktadır. İslami finteklerin ortaya çıkardığı fırsatlardan bir diğeri ise sosyal finansmanı mümkün kılmak ve katılım finans alanında boşlukları doldurmaktır. Küresel anlamda İslami fintekler ile İslami finansın gelişimi, yaygınlaştırılması ve büyümesi noktasında önemli ölçüde adımlar atılmakta bu alan da büyük potansiyele sahip bir pazar olarak önce çıkmaktadır. İslami bankalar ve teknoloji firmaları İslami dijital finansal hizmetlerin sağlanmasında aksiyon almaya çalışmaktadır. İslami finans kuruluşları ve İslami dijital ekosistemin geliştirilmesine odaklanmış hükümet destekleri ile teknoloji altyapı hazırlıkları, online ve mobil bankacılık kanallarına yatırım, regülasyonlara uyum ve dijital ortamın desteklenmesi ile İslami finansın İslami finteklerle dönüşümü her geçen gün hız kazanacaktır (Hud Saleh Huddin, Lee ve Mansor, 2022). Şekil 1, İslami finteklerin temel dayanaklarını anlamak amacıyla dört farklı kategori üzerinden İslami finteklerin işleyiş sistemini göstermektedir.

Şekil 1. İslami Finteklerin Çalışma Sistemi

Kaynak: Fintech ve İslami Finans: Dijitalleşme, Kalkınma ve Yenilikçi Yıkım 2021

2023 yılını geride bırakırken S&P Global Ratings raporuna göre küresel İslami finans endüstrisinin dünyadaki ekonomik gerilemeye ve konjonktürel krizlere rağmen 2023-2024'te %10 civarında büyümesi beklenmektedir. Rapora göre İslami bankacılık ve sukuk piyasası büyümeye devam ederken 2021 yılındaki büyüme oranı %12,2 iken 2022 ve 2023 yılında görece daha düşük bir büyüme kaydetmiştir.

Özellikle teknolojik ve dijital yeniliklere uyum sağlanamaması, yapısal zayıflıklar ve İslami finteklerle olan iş birliğine olan yatırımların istenen seviyeye ulaşmaması endüstrinin daha geniş coğrafyaya yayılmasını ve pazar çekiciliğini frenlemektedir (S&P Global Ratings, 2022). İslami Finansal Hizmetler Kurulunun paylaştığı verilere göre dünyadaki toplam İslami finans büyüklüğü 3,5 trilyon ABD dolarını geçmiştir. Dünyadaki finansal büyüklüğün 500 trilyon ABD dolarının üzerinde olduğu düşünülürse İslami finans varlıklarındaki bu büyüklüğün oldukça az kaldığı görülmektedir (IFSB, 2022). Tablo 1’de bölgelere göre küresel İslami finans varlıklarında Körfez bölgesi öne çıkmaktadır.

Tablo 1. Bölgelere Göre Küresel İslami Finans Varlıkları (Milyar ABD Doları)						
Bölge	İslami Bankacılık Varlıkları	Toplam Sukuk	İslami Fon Varlıkları	Tekafül Katkıları	Toplam	Oran (%)
Körfez Bölgesi (GCC)	1.432,9	356,6	24,1	16,7	1.740,5	52,4
Güney-Doğu Asya (SEA)	307,2	411,4	32,8	6,0	757,4	23,3
Orta Doğu ve Güney Asya (MESA)	478,3	57,8	62,9	5,9	604,9	18,6
Afrika	49,6	2,9	1,9	0,8	55,2	1,7
Diğer	71,2	1,0	14,9	0,6	87,7	2,7
Toplam	2.249,2	829,7	136,6	30,0	3.245,5	100
Oran (%)	69,3	25,6	4,2	0,9	100	

Kaynak: IFSB Islamic Financial Services Industry Stability Report, 2023

Küresel İslami finansın yanında Türkiye’de İslami finansın büyüklüğünün ise 100 milyar ABD dolarına ulaşması beklenmektedir. Özellikle IFSB’nin verilerine göre Türkiye İslami finans pazarında yedinci büyük pazar olarak öne çıkmaktadır (Katılım Finans, 2023). Küresel finansın büyüklüğüne bakıldığında hem küreselde hem de Türkiye’de yeterli büyüklüğe ulaşamamış İslami finansın büyümesi için en önemli etkenlerden birisi tam da bu nedenle gelecekte İslami fintekler olacaktır. Hem geleceğin finansal yapısının teknolojilerle yeniden dönüşümü hem de İslami finansın pazarda kendini geliştirmesi için İslami fintekler büyük öneme sahiptir ve kilit rol oynayacaktır. Bu sebeple İslami finans kuruluşlarının İslami finteklere ayrı bir önem vermesi ve bu alanda yatırımlar yapması ekosistemin ve İslami finans varlığının büyümesine fayda sağlayacaktır. Aynı zamanda İslami fintekler, küresel kısıtlarla başa çıkarak İslami finansı etkileyen bazı engelleri aşma yeteneğine sahiptir. Faiz yasağı gibi İslami finansı etkileyen temel prensiplere uygun olarak çalışan bu şirketler, geleneksel finansın sınırlarını genişletebilecek ve daha geniş bir müşteri tabanına erişim imkanı sunabilecektir. Ayrıca, İslami finteklerin diğer finansal teknoloji şirketlerinden

farklı olarak sosyal sorumluluk, şeffaflık ve adaleti gözetme yönünde misyonları bulunmaktadır. Bu sayede, İslami fintekler sadece finansal başarıyı hedeflemekle kalmayıp aynı zamanda toplumsal fayda ve adaleti de gözeterek İslami finansın evrensel değerlerini ortaya koymaktadır. Bu yaklaşım, İslami finansın evrensel değerlerini yansıtarak, finansal sistemde daha sürdürülebilir ve insani bir modelin oluşturulmasına katkıda bulunacaktır. İslami finteklerin küresel finansal sistemi dönüştürme potansiyeli oldukça büyüktür. İslami finansın İslami finteklerle dönüşümü, geleneksel finansal hizmetlerin sınırlarını genişletme ve İslami prensiplere uygun olarak daha etkili ve erişilebilir hale getirme potansiyeli üzerine düşünülmeli gereken bir konudur.

İslami fintekler Türkiye’de de faizsiz finans prensiplerine uygun inovasyona dayalı çözümler sunarak finansal ihtiyaçları karşılamada yeni bir perspektif sunmaktadır. Bu dönüşüm ve perspektif ile daha geniş bir kitleye İslami finansın ulaşmasını ve küresel finans sistemine daha fazla entegrasyonu sağlamak mümkündür. İslami fintekler İslami finansı dönüştürme sürecinde mobil uygulamalar, dijital ödemeler, kişiler arası finansman (peer to peer) ve blokzincir teknolojisi gibi yenilikçi araçları kullanarak İslami finansın erişilebilirliğini artırmaktadır. İslami finansın geleneksel engellerini aşma ve daha fazla insanın finansal sistemden yararlanmasını sağlama potansiyeline yıkıcı ve yenilikçi olarak çözümler geliştirmektedir. Bu sayede, İslami fintekler sadece finansal hizmetlerin sunumunu kolaylaştırmakla kalmayıp finansal katılımı artırarak ekonomik büyümeye ve kalkınmaya da destek olarak köklü bir dönüşümün öncüsü olmaktadır. İslami finteklere küresel düzeyde yapılan yatırımlar ve girişimcilerin bu alandaki çalışmaları küçümsenmeyecek derecede önem arz etmektedir.

İslami Finteklerin Küreseldeki Rolü

Blokzincir, yapay zeka, derin öğrenme, bulut bilişim, uygulama programlama arayüzü, veri analitiği ve nesnelere interneti gibi teknolojiler finansal hizmetleri dönüştürürken finansal piyasalarda bu teknolojiler odağında yaşanan yenilikler küresel olarak fintek sektöründe hızlı bir büyüme yaşanmasına neden olmuştur. İslami finans endüstrisinde de durum farklı değildir. Küresel finansal teknoloji sektöründe bulunan İslami fintek girişimlerinin müşteriyi merkeze alan hızlı, şeffaf, yenilikçi ve erişilebilir olarak sunduğu ürün ve hizmetler İslami finans sektörüne yeni bir bakış açısı getirerek, İslami finans kurumlarının uyguladığı geleneksel iş modellerini değiştirmiştir (Taştan ve Uralcan, 2019). İslami fintekler de şer’i uyumluluğunu teknolojiyi ve dijitali kullanarak finansal çözümlerle birleştirerek sunmaktadır. İslami fintekler hem Müslüman yoğunluklu ülkelerde hem de Müslüman olmayan ülkelerde ortaya çıkarken başta genç Müslüman nüfus olmak üzere milyonlarca bankacılık sistemi gelişmediği için veya bankalara uzak bankasız nüfusu kazanma ve finansal hizmetleri genişletme sözü vermektedir. İslami finans ekosisteminde faaliyet gösteren finansal kuruluşlar da ürün ve hizmetlerini daha hızlı, daha düşük maliyetli, daha çok çeşitli hale getirmek istemektedir. Bilgi teknolojilerinde yaşanan bu gelişmeler İslami finans için önemli fırsatları ortaya çıkarmıştır (The Economist Intelligence Unit Limited, 2020).

İslami fintekler geniş bir hizmet ve uygulama yelpazesine sahiptir. Başta Müslümanlar olmak üzere geleneksel finans hizmetlerine alternatif arayan her tüketicinin taleplerini karşılamak için her geçen gün gelişim göstermektedir. Şer’i uyumlu neobanklar yani dijital bankalar, kişiler arası borç verme, ödemeler ve para transferi hizmetleri, varlık yönetimi ve özellikle kitle fonlaması olmak üzere birçok alanda hizmet sunmaktadırlar. Dünya Bankası’nın verilerine göre dünya genelinde 1.7 milyardan fazla bankasız ve finanssız yetişkin bulunmaktadır (World Bank Annual Report, 2023).

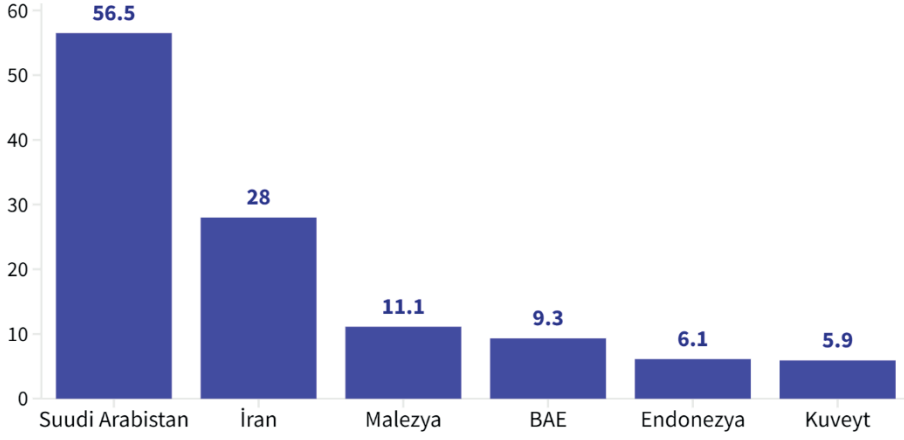
Tablo 2. Ülkelere Göre Finans Erişimi Olmayan Nüfus (Milyon)

Ülke	Finans Erişimi Olmayan Nüfus
Çin	224.000.000,00
Hindistan	191.000.000,00
Pakistan	99.000.000,00
Nijerya	62.700.000,00
Meksika	58.700.000,00
Bangladeş	57.900.000,00
Vietnam	49.300.000,00
Brezilya	48.400.000,00
Filipinler	46.000.000,00

Kaynak: World Bank Annual Report, 2023

Bu nüfusun büyük bir çoğunluğu ise Müslümanların çoğunlukta olduğu ülkelerde yaşamaktadır. Dolayısıyla bu bankasız nüfus İslami fintekler sayesinde kendilerine uygun finansal hizmete erişebilirler. Bu sayede daha gelişmiş ve büyük bir İslam ekonomisinin itici gücü İslami fintekler olacaktır. Helal gıda, İslami turizm, medya, giyim, üretim gibi sektörler başta olmak üzere bu gibi endüstriler de İslami değerlere uygun geliştirilmiş finansal teknoloji hizmetlerine ihtiyaç duymaktadır (Kılıç ve Türkkan, 2023). Bu nedenle küresel anlamda tüketicileri, yatırımcıları, endüstrileri ekonomik kalkınmayı ve finansal katılımı İslami finans prensiplerine göre büyütme potansiyeline sahip olan İslami fintekler hakkında bilgilendirmek oldukça önemlidir. Dünyada kapsamlı şekilde İslami fintekleri incelemek ve bu konuda düzenli olarak genel bir görünüm ortaya koymak, İslami fintek şirketlerini belirlemek ve haritalandırmak için IFN İslami Fintech Landscape'i ve GIFR hazırlanmaktadır. Aynı zamanda farklı benzer raporlar hazırlanıyor olsa da en sistematik raporların bu ikisi olduğunu söylemek mümkündür.

Yaklaşık son 4 yıldır düzenli olarak DinarStandard ve Elipses işbirliğiyle hazırlanan Küresel İslami Fintek Raporu İslami finteklerin mevcut durumunu ve önemini tüm dünyaya duyurmaya çalışmaktadır. İslami fintek sektörünün en kapsayıcı raporu olan Küresel İslami Fintek Raporu'nun 2024 verilerine göre İslami fintek işlem hacminin küresel pazar büyüklüğünün 2022-2023'te 138 milyar ABD doları olduğu tahmin edilmektedir ve 2027 yılına kadar %17,3'lük bir bileşik büyüme oranıyla 306 milyar ABD dolarına ulaşması beklenmektedir. Aynı zamanda GIFT Index 2023-2024 raporunda, Malezya, Suudi Arabistan, Endonezya, Birleşik Arap Emirlikleri (BAE) ve Birleşik Krallık dünyadaki en iyi 5 İslami fintek özellikli ekosistem olarak listelenmektedirler (Dinar Standard, Elipses, Salaam Gateway, 2024). İşlem hacmi olarak en büyük ülkeler sırasıyla Suudi Arabistan, İran, Malezya, BAE, Endonezya ve Kuveyt'tir.

Grafik 1. Ülkeler Bazında İslami Fintek Pazar Büyüklükleri 2024 (Milyar ABD Dolar)

Kaynak: Global Islamic Fintech Report

2024 Küresel İslami Fintek Raporu'na göre en güçlü ve elverişli ilk 5 ekosisteme ek olarak Bahreyn, Pakistan, Katar ve Türkiye hızla büyüyen ekosistemler olarak karşımıza çıkmaktadır. 2022'deki son yayımlanan rapor verilerine kıyasla İslami fintekler küreselde hızla büyümektedir ve mevcut sayısı 417'yi geçmiştir. Bu İslami fintekler çeşitli gelişen teknolojiler aracılığıyla geniş bir kullanıcı yelpazesinin ihtiyaçlarına çözüm olurken, finansal ihtiyaçları inovatif ve sosyal açıdan karşılamaktadır. Fakat küresel fintek pazarı ile kıyaslandığında 417 İslami fintekin hacmi ve büyüklüğü küresel pazarın %1,2'sine denk gelmektedir. Geleneksel fintek pazarı ile küresel İslami fintek pazarının bileşik büyüme oranları kıyaslandığında %5 büyüme farkı ile İslami fintekler daha olumlu bir çerçeve çizmektedir. Fakat bu genel çerçeve Grafik 1'de yer alan verilerle kıyaslandığında 5 milyar doları geçen ilk 6 ülke küresel İslami fintek pazarının %85'ini temsil etmektedir. Bu veriler de bize İslami finteklerin henüz küresel boyutta geniş bir alana yayılmadığını göstermektedir. Hem IFN İslami fintek platformunun yapmış olduğu analizlere göre oluşturmuş olduğu İslami fintek manzarasına hem de Küresel İslami Fintek Raporu'na bakıldığında İslami finteklerin küresel boyutta yayılmamanın sebepleri arasında İslami kuluçka merkezlerinin yetersizliği, girişim kurucularının yatırıma ulaşamaması, finansal okuryazarlığın olmaması, teknolojiye erişimin kısıtlı olması veya olmaması ve en önemlisi bazı finteklerin şer'i uyumlu ürünler sunma planlarından vazgeçmesi veya fikir değiştirmeleri yatmaktadır.

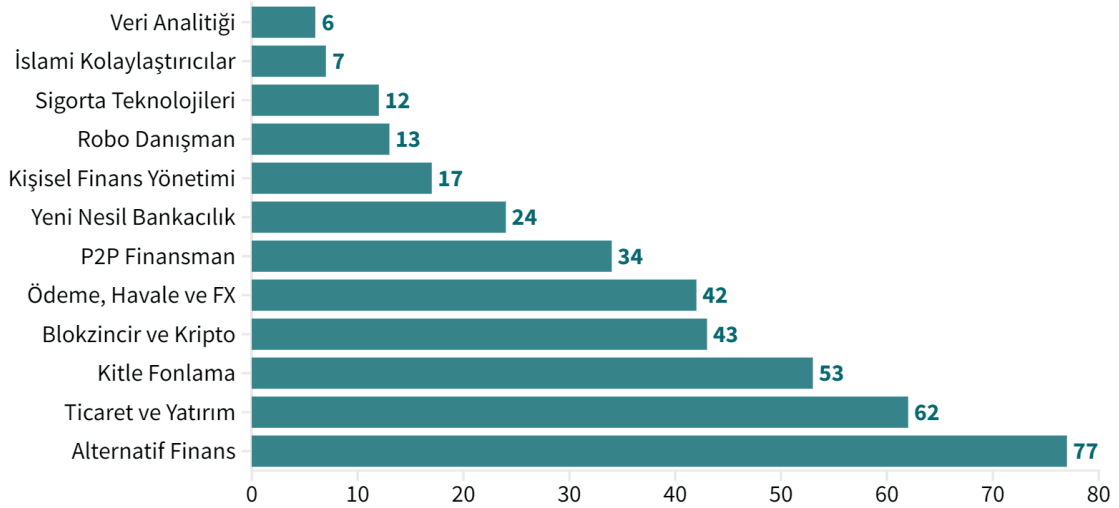

Tablo 3. Bölgelere Göre Fırsatlar ve Eksiklikler

Bölge	Güneydoğu Asya	MENA-GCC*	Avrupa	Güney ve Orta Asya	Kuzey Amerika	Sahra Altı Afrika	MENA-Diğer	TOPLAM
Alternatif Finans	24	21	12	3	1	2	1	64
Arayüz Uygulamalar	4	6	3	1	2	0	0	15
Sermaye Piyasaları	3	5	1	0	0	0	0	9
Mevduat ve Finansmanlar	11	11	14	3	2	5	2	48
Dijital Varlıklar	3	7	1	0	4	0	0	27
Kolaylaştırıcı Teknolojiler	12	10	1	0	1	0	1	25
Sigorta	8	4	1	0	1	1	0	15
Ödemeler	18	31	5	3	10	1	3	63
Fon Toplama	31	9	11	4	2	2	2	61
Sosyal Finans	5	1	3	1	4	1	1	16
Teknoloji Sağlayıcılar	5	7	4	5	1	2	0	19
Varlık Yönetimi	10	19	7	3	10	2	1	55
TOPLAM	138	131	66	31	26	15	10	417

* MENA-GCC: Orta Doğu ve Kuzey Afrika Körfez İşbirliği Ülkeleri, MENA: Orta Doğu ve Kuzey Afrika

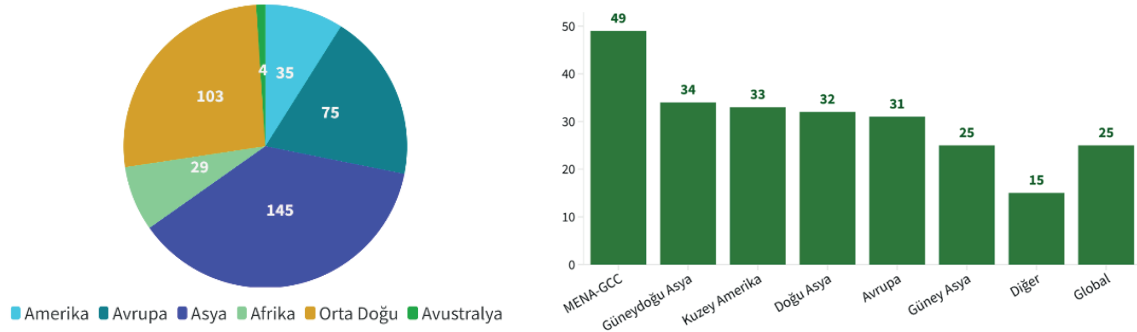
Kaynak: Global Islamic Fintech Report 2023/2024

Grafik 2. Bölgelere Göre Fırsatlar ve Eksiklikler 2

Kaynak: IFN Islamic Fintech Landscape, 2024

Bölgeler bazında iki rapor birbiri ile karşılaştırıldığında ise doğal olarak Asya bölgesi ve Körfez ülkeleri öne çıkmaktadır. Grafik 3'te detaylar sunulmuştur.

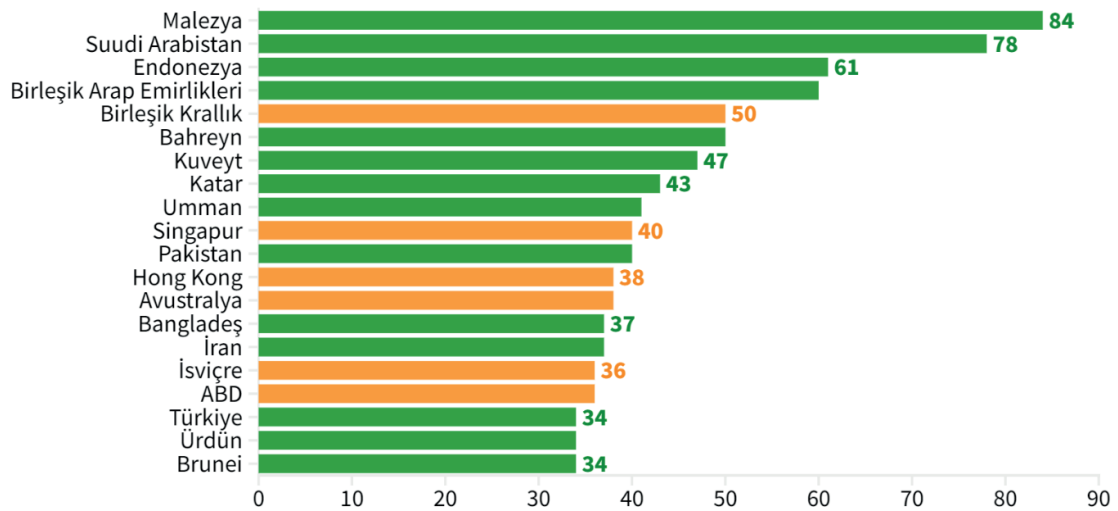
İslami Fintek: Yenilikçi Finans Çözümleri

Grafik 3. Bölgelere Göre Fırsatlar ve Eksiklikler 2

Kaynak: IFN Islamic Fintech Landscape, 2024 ve Global Islamic Fintech Report 2023/2024

Genel olarak hem IFN İslami fintek haritasına hem de GIFR raporuna bakıldığında tüm konu başlıklarında Güneydoğu Asya, Orta Doğu ve Kuzey Afrika (MENA) bölgesi ve Avrupa başı çekmektedir. Diğer bölgelerde ise küresel boşluklar devam etmekte, sınırlı boyutta faaliyetler görülmekte ve küresel olarak sigorta sektörü ve sermaye piyasası en az gelişmişliğe sahip sektörleri oluşturmaktadır. Ödemeler ilk 3'te yer almasına rağmen Avrupa'da yeterli derinliğe ulaşamamış ve henüz keşfedilememiş olarak görünmektedir. Dijital varlıklar, cüzdanlar, web3 ve merkezizsiz finansın ise yükselişte olup, daha fazla büyüme ve geniş alana yayılma fırsatları sunmaktadır. GIFR raporuna göre ilk 20 ülke incelendiğinde endeks skoruna göre Malezya başı çekmektedir. Malezya'yı Grafik 4'te görüldüğü üzere Suudi Arabistan, Endonezya, Birleşik Arap Emirlikleri, İngiltere, Bahreyn ve Kuveyt takip etmektedir. Türkiye ise geçen yıla göre iki sıra geride düşerek 18. sırada yer almaktadır. Katar ve Umman ise bir önceki rapora göre ilk 10'daki konumlarını korumak için güçlü adımlar atmışlardır. İlk 20 ülke arasında en büyük ilerleme kaydeden ülkelere bakıldığında İslam İşbirliği Teşkilatı üyesi olmayan ülkeler arasında gelişmenin gerçekleşmesi de dikkat çekmektedir. Özellikle İsviçre ve Avustralya burada öne çıkmaktadır.

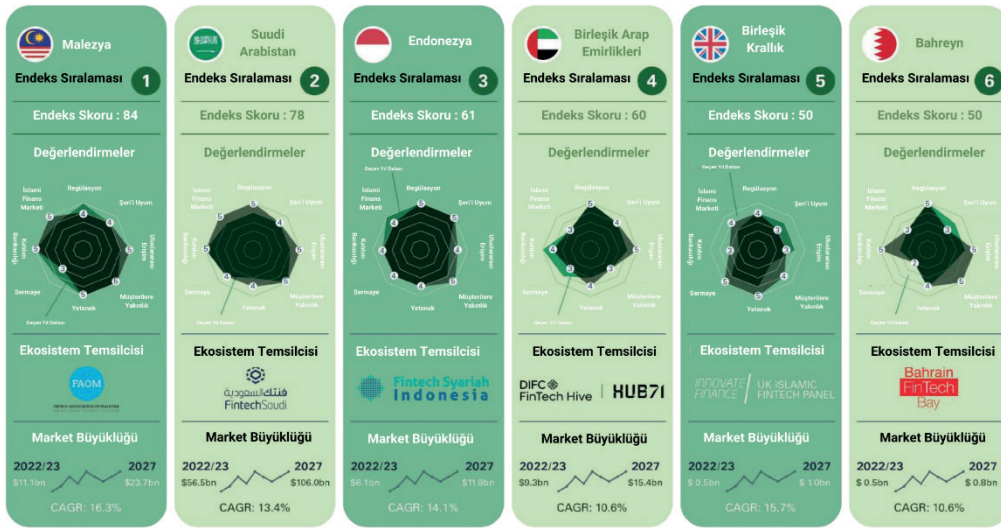

Grafik 4. İlk 20 Ülke Puanı 2022-2023

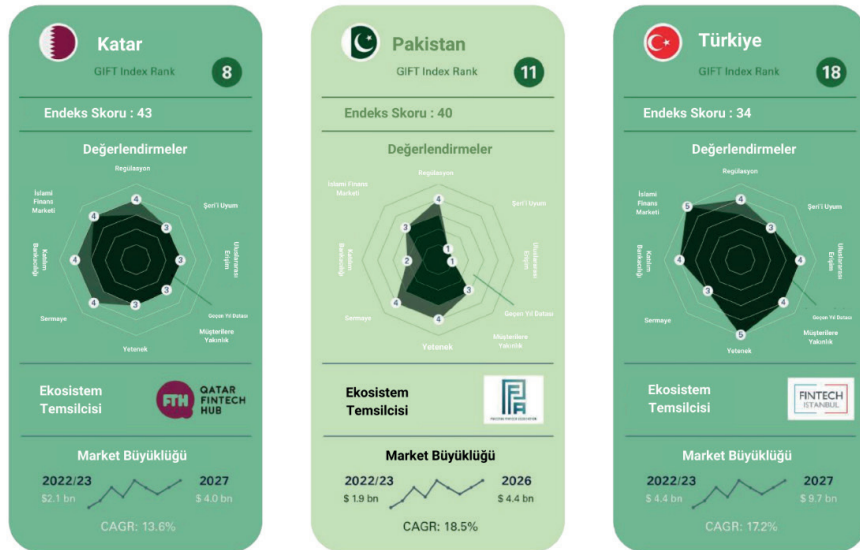
Kaynak: Global Islamic Fintech Report 2023/2024

GIFR raporu İslami fintek merkezlerinin güncellenmiş bir karşılaştırmasını gerçekleştirmiş olduğu anketlerle endeks üzerinden ve ülkeler için oluşturduğu “Finansal Merkezler” ile sunmaktadır. GIFR araştırmayı her ülkede düzenli olarak faaliyet gösteren ve büyük İslami fintek merkezlerine dönüşme potansiyeli olan yerel ekosistem temsilcisi merkezler üzerinden gerçekleştirmiştir. Bu endekslerde her ülke için farklı kategorilerde 19 farklı gösterge uygulanmıştır. İslami fintek pazarı, altyapı, yetenek, regülasyonlar, sermaye, şer’i uyumluluk, müşterilere yakınlık ve erişilebilirlik gösterge değerleri ve kategoriler düzeyinde ülkelere göre veriler toplanarak Şekil 3’teki “Finansal Merkezler” oluşturulmuştur. Bu şekilde ülkeler bazında İslami fintek merkezi olmaya yönelik mevcut elverişliliğin objektif olarak sunulması sağlandı.

Merkez Analizi - Dominant Merkezler

Merkez Analizi - Gelişmekte Olan Merkezler

Şekil 3. Finansal Merkez Analizleri

Kaynak: Global Islamic Fintech Report 2023/2024

Oluşturulan 64 ülkeye ait “Finansal Merkezler” arasında ilk 5 dışında yükseliş gösteren Katar, Pakistan ve Türkiye dikkat çekmektedir. Büyüme ve doğrudan yabancı yatırım fırsatları bulunan İslami fintek merkezlerine Malezya liderlik ederken Suudi Arabistan, BAE, Endonezya, İngiltere ve Bahreyn ona eşlik etmektedir. Diğer bölgeler ise görece bu lider merkezlere kıyasla daha düşük bir seviyede gelişmişlik görülmektedir. Rapora göre şu çıkarımda bulunmak yanlış olmayacaktır: Daha fazla büyümeye ve gelişmişliğe ulaşabilmek için yapıcı reformlar ile İslami fintek ekosistemi için altyapı ve sermaye desteklerinin teknoloji tabanında gerçekleştirilmesi ve girişimcilerin bu doğrultuda desteklenmesi gelecek yıllarda ülkelerin “Finansal Merkez” sıralamalarını etkileyecek en önemli etkenlerin başında gelmektedir.

Lider İslami fintek merkezleri incelendiğinde özellikle bu merkezlerden pandemi ortasında dünya çapında tanınmış İslami fintekler ortaya çıkmaya başlamış ve sektörel büyüme her zamanki büyümeden daha da hızlı olmuştur. Hacimler geleneksel fintek endüstrisi ile karşılaştırıldığında düşük kalıyor olsa da daha iyi bir şer’i uyumluluk altyapısının sürekli geliştirilmesi için önemli bir etken olmuştur. Aynı zamanda İslam ülkesi olmayan İngiltere’nin de şer’i uyumlu bir İslami fintek ekosisteminin geliştirilmesini desteklemeye yönelik yapmış oldukları satın almalar ve yatırımlar diğer ülkelerde ve Avrupa bölgesinde de ekosistem destekçilerinin devam eden çalışmaları için büyük bir teşvik unsuru olarak öne çıkmaktadır.

Avrupa’da Müslüman nüfusun ortalama olarak %5 seviyesinde olması, finansal faaliyetlerini gerçekleştirmek için faiz ekonomisine dayalı çözümlerin tercih edilmemesi ve iyi çalışmaması, ev ve araç alımları, mikro finansman ve sigorta gibi finansal ihtiyaçların da artmasıyla etik ve adil hizmetler sunmaya odaklanan İslami finans çözümlerine ihtiyacı her geçen gün artırmıştır. Bu ihtiyaçların artmasıyla birlikte İngiltere başta olmak üzere Almanya, Fransa, Hollanda ve birçok Avrupa ülkesi İslami fintek çözümlerine yatırım yapmaktadır. Özellikle İngiltere merkezli İslami finteklerin hayata geçirilmesi ve Müslüman olmayanların da ilgisini çekmesi İslami finteklerin her iki tarafında yararına olan şeffaf hizmetler sunan bir sektör olduğunun en önemli kanıtıdır. Fakat bazı fintekler odak noktalarını sadece etik ve adil finansal hizmetler olarak nitelendirmekte ve “İslami” veya “şer’i” olarak etiketlenmek istememektedir. Bu fintekler İslami finans prensiplerine uygun hizmet verdiklerini dile getirirken, herhangi bir şer’i sertifika almayı düşünmemekle birlikte İslami bir etiket eklemenin etik finansla ilgi duyan insanları uzaklaştıracağını ve daha geniş hedef kitlelere ulaşmayı engelleyeceğini düşündürmektedir. Fakat bazı İslami fintekler başta Avrupa olmak üzere dünyada genişleyen ve büyüyen Müslüman nüfus başta olmak üzere bankasız ve finanssız nüfusa, finansal okuryazarlığı olmayan kişilere ulaşmak ve İslami finansal ürünleri sunmak için “İslami” etiketinin ve “şer’i” sertifikaların büyük fırsat olduğunu düşünmektedir. Avrupa ülkelerinin kurduğu İslami fintekler “İslami” etiketini almaya daha yatkın davranmaktadırlar. Gerçekleştirmiş oldukları ekosistem toplantılarında İslami finteklere yönelik dünya çapındaki yatırımların artırılmasına dair ortak karar almaları da düşünülmesi gereken bir durumdur. Bunun en önemli örneği ise Suudi Arabistan merkezli “Şimdi Al Sonra Öde” platformu olan Tabby’ye JPMorgan tarafından 700 milyon ABD doları tutarında yatırım yapılmasıdır. Tabby aldığı bu yatırım ile birlikte 2023 yılı Kasım ayında İslami fintek sektörünün ilk unicornu olmuştur. Yatırıma liderlik eden kuruluş olan Wellington Management ve diğer yatırımcıları olan Bluepool Capital, STV, Mubadala Capital, PayPal Ventures ve Arbor Ventures incelendiğinde Müslüman olmayanların İslami finans ve İslami finteklere olan ilgisi şaşırtıcıdır. Özellikle İngiltere ve Amerika Birleşik Devletleri diğer ülkeleri bu ilgi konusunda geride bırakmakta ve Müslüman ülkeleri dahi geçmektedirler.

Örnek olarak HSBC Amanah’ın İslami fonlarının büyüklüğü 700 milyon ABD doları geçmiştir. Avrupa ve dünya rotasını İslami finans ve İslami finteklere çevirirken İslami finteklerin “İslami” unsurunun esnek

olması gerektiğini düşünenler ise daha çok Müslüman ülkelerden oluşmaktadır. Nitekim bu durum Türkiye’de de benzerlik göstermektedir. İslami fintek ekosistemindeki en büyük oyuncular katılım bankaları olmakla birlikte fintek ekosisteminde faaliyette olan 691 fintek şirketinin çoğunluğunun şer’i uygunluk belgesi veya İslami unsurunu dikkate almak gibi bir endişeleri bulunmamaktadır. Aynı zamanda İslami finans ekonomisini büyütme isteyen İslami finans kuruluşlarının da bu anlamda yeterli ölçüde yatırımda ve girişimde bulunduğu gözlemlenmemiştir.

Türkiye’nin GIFR raporunda 18. sırada olmasındaki en büyük faktör katılım bankaları ve katılım bankalarının fintek ürünleridir ve buna bağlı olarak Türkiye’de İslami fintek sayısı oldukça azdır. Salaam Gateway tarafından hazırlanan Top 30 Digital Islamic Economy Startups listesinde, fintek girişimlerinin sektördeki hakimiyeti dikkat çekmektedir. Örneğin, Wahed Invest, Ethis gibi dijital yatırım platformları ve IFIN gibi şer’i uyumlu finansman çözümleri sunan fintekler, İslami finans ekosisteminde önemli yenilikler yaparak dijital dönüşümün öncüleri olarak öne çıkmaktadır. Bu girişimler hem Müslüman tüketiciler hem de etik finans çözümleri arayan geniş bir kitle tarafından büyük ilgi görek sektördeki liderlik pozisyonlarını pekiştirmektedir (Salaam Gateway, 2023).

Dünyada Kendini Kanıtlayan İslami Finteklere Örnekler

IFN İslami Fintech Landscape’i ve GIFR incelendiğinde dünya çapında 400’ün üzerinde kendini İslami fintek olarak tanımlayan girişim vardır. Bu İslami finteklerin büyük bir çoğunluğu ise gelecek vadetmektedir. Alternatif finans, dijital varlık ve dijital cüzdan, robo danışmanlık, varlık yönetimi, BNPL, P2P, kişisel finans yönetimi vb. birçok farklı kategoride faaliyet gösteren Ethis Crowd, Tabby, Launchgood, Alami, Jibrel, Islamic Finance Guru, Manzil, IFIN, Wahed Invest, Marhaba DeFi, Rizq, Yields gibi İslami fintekler kendini kanıtlayanlar arasında öne çıkanları oluşturmaktadır. Bu İslami fintekler dünya çapında potansiyelin büyüklüğüne işaret etmekte ve İslami finans anlamında nasıl dönüşebileceği konusunda ilham vermektedirler (Turan, 2021).

Ethis Crowd

Ethis Crowd, İslami finans için finteklerin öncüsü olarak Endonezya Finansal Hizmetler Otoritesi tarafından P2P finansmanı, Malezya Menkul Kıymetler Komisyonu tarafından Hisse Senedi Kitle Fonlaması ve Umman Sultanlığı Sermaye Piyasası Otoritesi tarafından hem ECF hem de P2P finansmanı için küresel platform olmak üzere birden fazla ülkede lisanslı şer’i uyumlu fintek ve yatırım platformlarına sahiptir. 65 ülkeden 28.000 etik kitle yatırımcısı ve bağışçıdan oluşan topluluğu ile İslami finans ilkelerine uygun olarak gayrimenkul projelerine yatırım yapma fırsatı sunan bir kitle fonlama platformudur.

2014 yılında kurulan platform, sosyal açıdan sorumlu yatırımcıları, etik ve sürdürülebilir projelerle buluşturmayı amaçlar. Ethis Crowd, özellikle İslami finans ilkelerine uygun olarak faaliyet gösteren ilk ve en büyük kitle fonlama platformlarından biri olarak öne çıkar. Platform, Müslüman yatırımcıların yanı sıra etik değerlere önem veren küresel yatırımcıların da ilgisini çekmektedir.

2024 yılı itibarıyla, Ethis Crowd aracılığıyla 30’dan fazla ülkede yüzlerce gayrimenkul projesi finanse edilmiştir. Platform, yatırımcıların projelere ortak olarak katılmasına ve kâr payı esasına dayalı olarak getiri elde etmesine olanak tanır. Ethis Crowd’un iş modeli, İslami finans ilkelerine uygun olarak risk ve getirinin adil bir şekilde paylaşılmasını temel alır. Bu yaklaşım, platformun hem yatırımcılar hem de proje sahipleri açısından güvenilir ve adil bir finansman aracı olmasını sağlar.

Ethis Crowd, yatırımcılarına sağladığı şeffaflık ve güvenilirlik ile dikkat çeker. Platform, yatırımcıların projelere katılım sürecinde gerekli bilgilere erişimlerini sağlar ve yatırımlarını bilinçli bir şekilde yönetmelerine yardımcı olur. Ayrıca, Ethis Crowd, İslami finans ilkelerine uygun olarak faizsiz finansman modelleri sunar ve yatırımcıların etik değerlere uygun projelere yatırım yapmalarını teşvik eder. Bu özellikleriyle Ethis Crowd, hem İslami finans prensiplerine uygun bir şekilde yatırım yapmak isteyenler hem de etik ve sürdürülebilir projeleri desteklemek isteyenler için ideal bir platformdur.

Tabby

Tabby, MENA bölgesinde faaliyet gösteren Şimdi Al Sonra Öde çözümü sunan ilk unicorn ve lisanslı İslami fintek şirkettir. 2019 yılında kurulan şirket, tüketicilere alışverişlerinde esneklik sağlamak amacıyla “Şimdi Al, Sonra Öde” (Buy Now, Pay Later - BNPL) modelini sunmaktadır. Tabby'nin hizmetleri, kullanıcıların online ve fiziksel mağazalardan alışveriş yaparken anında finansman elde etmelerine ve ödeme işlemlerini daha sonra, faizsiz olarak taksitlerle gerçekleştirmelerine imkan tanır.

Şirket, başta BAE ve Suudi Arabistan olmak üzere MENA bölgesinde hızla büyüyen bir müşteri tabanına sahiptir. Tabby, kullanıcı deneyimini ön planda tutarak alışveriş sürecini daha erişilebilir ve kullanıcı dostu hale getirmeyi amaçlamaktadır. Ayrıca, perakendecilere de müşteri sadakatini artırma, satışları yükseltme ve dönüşüm oranlarını iyileştirme fırsatı sunmaktadır.

Fintek sektöründeki diğer rakipleriyle karşılaştırıldığında, Tabby'nin rekabet avantajı, sunduğu esnek ödeme seçenekleri ve güçlü yerel ortaklıklarıdır. Şirket, farklı kategorilerdeki yüzlerce mağaza ile iş birliği yaparak, geniş bir ürün yelpazesine erişim imkânı sunmaktadır. Ayrıca, Tabby'nin kullanıcı dostu mobil uygulaması, finansal yönetimi kolaylaştıran araçlar sunarak, kullanıcıların finansal bilinçlerini artırmayı hedeflemektedir.

LaunchGood

LaunchGood, girişimcilerin ve projelerin finansman ihtiyaçlarını karşılamalarına yardımcı olan bir kitle fonlama platformudur. 2013 yılında kurulan bu platform, özellikle sosyal etki yaratan ve toplumsal değişim sağlayan projelere odaklanarak küresel ölçekte destek sunmayı amaçlamaktadır. Başlangıçta sınırlı bir proje yelpazesi sunan LaunchGood, günümüzde sanat, sosyal girişimler, eğitim ve diğer birçok alanda projeleri destekleyen geniş bir platforma dönüşmüştür.

2024 itibarıyla LaunchGood, 120'den fazla ülkede faaliyet göstermiş ve 15.000'den fazla projeye destek sağlamıştır. Platform, kullanıcıların projelerini tanıtmalarına ve potansiyel destekçilerle etkileşim kurmalarına olanak tanırken, proje sahiplerinin finansal hedeflerine ulaşmalarını destekler. Çeşitli proje türlerine ev sahipliği yapan LaunchGood, özellikle sosyal etki projeleri ve yaratıcı girişimler açısından dikkat çekmektedir. Platformun sunduğu veri analizleri ve stratejik destekler, proje sahiplerinin kampanya performanslarını iyileştirmelerine imkan tanır.

LaunchGood'un işleyiş modeli, proje sahiplerinin hedeflerine ulaşabilmesi için doğrudan destekçi ile iletişim kurmasını sağlar. Destekçiler, projeleri finansal olarak destekleyerek çeşitli ödüller kazanma fırsatına sahip olabilirler. Platform, kampanya başarı oranını artırmak için kapsamlı bir destek mekanizması sunar ve kullanıcılarına bu süreçte rehberlik eder. LaunchGood'un sunduğu araçlar ve stratejiler, proje

sahiplerinin hedef kitlelerine etkin bir şekilde ulaşmasını ve projelerini başarılı bir şekilde finanse etmelerini sağlar. Bu özellikleriyle LaunchGood, girişimciler ve destekçiler için güçlü bir kitle fonlama aracı olarak öne çıkmaktadır.

Hijra

Daha önce ALAMI Group olarak bilinen Hijra şer'i ilkeleri takip eden bir İslami fintek şirkettir. Hijra, eşler arası borç verme platformu (Peer-to-Peer), mobil bankacılık uygulaması, iş hızlandırıcı ve araştırma enstitüsü dahil olmak üzere tümü İslami finans prensiplerine uygun olarak bireyler ve işletmeler için finansal çözümler sunmaktadır. Hijra, hem ticari hem de sosyal girişimler aracılığıyla Endonezya'nın 32 eyaletinde 482 şehirde faaliyet göstermektedir. Şirketin amacı, Müslüman toplumun şer'i finansmana uygun, adil ve şeffaf bir şekilde erişimini sağlamak, onları daha anlamlı ve etkili bir yaşam yolculuğunda desteklemektir.

2018 yılında Dima Djani, Harza Sandityo ve Bembi Juniar tarafından kurulan şirket, özellikle küçük ve orta ölçekli işletmelerin (KOBİ) finansmana erişimini kolaylaştırmak amacıyla dijital platformlar geliştirmektedir. Şirketin sunduğu temel hizmet, İslami finans kurallarına uygun olarak yapılandırılmış bir eşler arası borç verme platformudur. Bu platform, yatırımcılar ile finansmana ihtiyaç duyan KOBİ'ler arasında köprü görevi görerek, faizsiz ve etik ilkelere dayalı bir finansman modeli sunar. Hijra, bu sayede Endonezya'nın büyük oranda bankacılık hizmetlerinden yararlanamayan nüfusuna alternatif bir finansman kaynağı sağlamaktadır.

Hijra'nın eşler arası borç verme platformu, şeffaflık ve güvenilirlik ilkeleri üzerine inşa edilmiştir. Şirket, yatırımcıların risklerini minimize etmek amacıyla titiz bir kredi değerlendirme süreci uygulamakta ve yatırım fırsatlarını dikkatlice seçmektedir. Ayrıca, İslami finans kurallarına uygunluğu sağlamak için güçlü bir danışma kuruluyla çalışmaktadır.

Endonezya'nın hızla büyüyen fintek sektörü içinde Hijra, İslami finansmanı dijitalleşme sürecine entegre ederek sektörde öncü bir rol oynamaktadır. Şirket, hem yatırımcılara güvenilir ve kazançlı bir platform sunarken hem de KOBİ'lerin büyümesine destek olmayı hedeflemektedir. Hijra, bu doğrultuda yenilikçi teknolojiler ve müşteri odaklı çözümler geliştirerek, İslami finans prensiplerine bağlı kalarak finansal kapsayıcılığı artırma misyonunu sürdürmektedir.

Islamic Finance Guru

Islamic Finance Guru (IFG), İslami finans alanında hizmet veren, Birleşik Krallık merkezli bir İslami fintek girişimi ve danışmanlık platformudur. 2015 yılında kurulan IFG, Müslüman bireyler ve kurumlar için İslami prensiplere uygun finansal çözümler ve yatırım fırsatları sunmaktadır. Platform, özellikle İslami finans hakkında bilgi arayanlar, yatırım yapmak isteyenler ve helal finansman kaynaklarına erişmek isteyenler için kapsamlı bir rehber ve kaynak merkezi olarak hizmet vermektedir.

IFG'nin sunduğu hizmetler arasında, İslami yatırım fonları, helal hisse senetleri, emlak yatırımları, girişim sermayesi fonları ve diğer finansal ürünler hakkında bilgi ve analizler yer almaktadır. Şirket, ayrıca bireylere ve ailelere İslami miras planlaması, vergilendirme, emeklilik planlaması ve diğer finansal danışmanlık hizmetleri sunmaktadır. IFG, bu hizmetleri sunarken İslami finansın şeffaflık, adalet ve etik ilkelerine sıkı sıkıya bağlı kalmaktadır.

Islamic Finance Guru, geniş bir dijital içerik ağıyla kullanıcılarının İslami finans konusundaki bilgi birikimini artırmayı amaçlamaktadır. Platformda, blog yazıları, videolar, podcastler ve rehberler gibi çeşitli eğitim materyalleri sunulmaktadır. IFG, ayrıca düzenlediği webinarlar ve etkinliklerle de İslami finans dünyasında bilinçlenmeyi teşvik etmektedir.

IFG, bu doğrultuda, yenilikçi çözümler geliştirerek ve güçlü bir topluluk oluşturarak, İslami finansın global düzeyde erişilebilirliğini artırmayı hedeflemektedir. Bu doğrultuda 12 startup portföyü bulunan IFG, 500'den fazla yatırımcısı ile de 4,2 milyon pound yatırım gerçekleştirmiştir. Yatırım desteği verilen yerler genellikle fintek, regtek, İslam ekonomisi startupları ve pazar belirleyici platformlarıdır.

Manzil

Manzil, Kanada merkezli ilk İslami finansal teknoloji şirketi olup, Müslüman topluluklara İslami prensiplere uygun finansal çözümler sunmayı amaçlamaktadır. 2018 yılında kurulan Manzil, Kanada'da şeriata uygun konut finansmanı sağlayan ilk ve tek tam hizmet sağlayıcısı olarak öne çıkmaktadır. Şirket, İslami finans kurallarına uygun olarak yapılandırılmış murabaha ve muşaraka gibi finansman modelleriyle çalışmaktadır.

Manzil'in en önemli hizmetlerinden biri, şeriata uygun konut finansmanı sağlamasıdır. Geleneksel ipoteklerden farklı olarak, Manzil'in sunduğu bu finansman modeli, faiz içermeyen ve Müslümanların dini inançlarına uygun şekilde tasarlanmış bir yapıya sahiptir. Bu modelde, Müslüman topluma ve hatta Müslüman olmayanlara faizin prangalarını kırma ve hayatlarından tamamen çıkarma fırsatı sunmayı misyon edinmiştir.

Manzil, İslami finans konusunda danışmanlık hizmetleri de sunarak hem bireysel müşterilere hem de kurumsal yatırımcılara yönelik çözümler geliştirmektedir. Şirketin sunduğu bu hizmetler, şeffaflık ve etik değerlere dayalı olarak tasarlanmıştır ve müşterilerin finansal ihtiyaçlarını dini inançlarına uygun bir şekilde karşılamayı hedeflemektedir.

Kanada'nın hızla büyüyen İslami finans ekosisteminde Manzil, şeriata uygun finansman ve yatırım çözümleriyle Müslüman topluluğun güvenini kazanmış bir kurum olarak kendini konumlandırmaktadır. Şirket, yenilikçi yaklaşımları ve müşteri odaklı hizmetleriyle, İslami finansın Kanada'da yaygınlaşmasına ve gelişmesine katkıda bulunmayı sürdürmektedir.

IFIN

IFIN, İslami finans sektöründe faaliyet gösteren küresel bir İslami fintek şirketi olup, bankalar, finansal kuruluşlar ve diğer şirketler için İslami finans prensiplerine uygun dijital çözümler geliştirmektedir. 2016 yılında kurulan IFIN, İslami finansal ürün ve hizmetler sunmak için teknolojik altyapılar geliştirmektedir. Şirket, özellikle dijitalleşme sürecine odaklanarak, İslami finans kurumlarının verimliliğini artırmayı ve müşterilerine daha etkin hizmet sunmalarını sağlamayı hedeflemektedir.

IFIN'in sunduğu çözümler arasında İslami finansal ürünlerin otomasyonu, dijital bankacılık platformları ve finansal işlemlerin İslami kurallara uygun şekilde gerçekleştirilmesine olanak tanıyan yazılım çözümleri yer almaktadır. Şirket, murabaha, müşareke, icare ve sukuk gibi İslami finansman modellerini destekleyen teknolojiler geliştirmekte ve bu sayede finansal kuruluşların İslami prensiplere uygun hizmetler sunmasını kolaylaştırmaktadır.

Dijitalleşmenin finansal hizmetler üzerindeki etkisini vurgulayan IFIN, İslami finans sektöründeki yenilikçi çözümleriyle, özellikle Orta Doğu, Güneydoğu Asya ve Afrika gibi bölgelerdeki finansal kuruluşların tercihi haline gelmiştir. Şirket, İslami finansın küresel düzeyde erişilebilirliğini artırmayı ve İslami finans kuruluşlarına dijital çağın gerekliliklerine uygun çözümler sunmayı sürdürmektedir. Türkiye’de IFIN ŞimdiFinans olarak faaliyetlerine 2022 yılında başlamıştır.

Wahed Invest

Wahed Inc. (Wahed Wahed Invest), etik ve değer odaklı İslami prensiplere uygun olarak yatırım hizmetleri sunan küresel dijital yatırım platformudur. 2015 yılında kurulan Wahed, dünyanın ilk tamamen şeriata uygun dijital yatırım platformunu hayata geçiren şirket olarak bilinmektedir. Merkezi Amerika Birleşik Devletleri’nde bulunan şirket, Müslüman yatırımcılara İslami kurallara uygun bir şekilde yatırım yapma imkanı sunmayı amaçlamaktadır. Aynı zamanda ABD Menkul Kıymetler ve Borsa Komisyonu’na (SEC) kayıtlı bir yatırım danışmanıdır.

Wahed’in sunduğu temel hizmet, bireysel yatırımcılar için şeriata uygun olarak yapılandırılmış yatırım portföylerinin yönetimidir. Platform, kullanıcıların risk profillerine ve finansal hedeflerine göre kişiselleştirilmiş yatırım stratejileri sunmaktadır. Wahed, yatırımlarını faiz içermeyen ve İslami kurallara uygun olan varlık sınıflarına yönlendirmekte, bu süreçte İslami finans uzmanlarından oluşan bir danışma kuruluşuyla iş birliği yapmaktadır.

Şirketin sunduğu yatırım ürünleri arasında helal hisse senetleri, sukuk ve gayrimenkul gibi varlıklar yer almaktadır. Wahed, yatırımcıların şeffaflık ve güven ilkeleri çerçevesinde helal yatırım yapmalarını sağlamak amacıyla bu varlıkları titizlikle seçmekte ve sürekli denetlemektedir.

Wahed hem Müslüman yatırımcıların hem de etik yatırım yapmak isteyen bireylerin ilgisini çeken yenilikçi çözümler sunmaktadır. Wahed, dünya genelinde farklı pazarlara açılarak, İslami finansın globalleşmesine ve daha erişilebilir hale gelmesine önemli katkılarda bulunmaktadır.

Şirket, İslami finansın dijital çağdaki en önemli temsilcilerinden biri olarak, Müslüman yatırımcılara helal yatırım yapma konusunda güvenilir bir alternatif sunmakta ve İslami finansal teknolojilerin gelişimine liderlik etmektedir.

Marhaba DeFi

Marhaba DeFi (MRHB), İslami finans prensiplerine uygun olarak merkeziyetsiz finans (DeFi) hizmetleri sunan bir dijital platformdur. 2020 yılında kurulan Marhaba DeFi, İslami finansın etik ve şeffaflık ilkelerine bağlı kalarak, kullanıcılarına İslami kurallara uygun bir şekilde kripto varlıklar üzerinde finansal işlemler yapma imkanı sağlamayı hedeflemektedir.

Marhaba DeFi’nin sunduğu çözümler arasında İslami kurallara uygun staking, likidite sağlama, borç verme, borç alma ve NFT (Non-Fungible Token, Nitelikli Fikri Tapu) işlemleri gibi çeşitli merkeziyetsiz finans hizmetleri bulunmaktadır. Şirket, bu hizmetleri sunarken faiz içermeyen ve spekülasyondan kaçınan bir yaklaşım benimsemektedir. Marhaba DeFi, kullanıcıların İslami kurallara uygun olarak kripto varlıklar üzerinden gelir elde etmelerini sağlayan yenilikçi ürünler geliştirmekte ve bu süreçte uzman bir danışma kurulu tarafından denetlenmektedir.

Marhaba DeFi'nin platformu, kullanıcıların merkeziyetsiz finansal işlemleri güvenli ve şeffaf bir şekilde gerçekleştirebileceği bir altyapı sunmaktadır. Şirket, blokzincir teknolojisinin getirdiği yeniliklerden yararlanarak, İslami finansın temel ilkeleriyle uyumlu dijital finansal araçlar yaratmayı amaçlamaktadır. Marhaba DeFi, İslami finansın dijital çağdaki yeni yüzü olarak, İslami prensiplere uygun finansal hizmetlerin kripto ekosistemine entegrasyonunu sağlamakta ve bu alanda liderlik etmektedir. Marhaba DeFi, merkeziyetsiz finans ve İslami finansın kesişim noktasında yer alarak, İslami finansın küresel düzeyde erişilebilirliğini artırmayı ve daha geniş kitlelere ulaşmayı hedeflemektedir.

Rizq

Rizq, Birleşik Krallık merkezli bir İslami fintek girişimidir ve ülkenin tamamen İslami finans prensiplerine uyumlu ilk dijital bankacılık uygulaması olarak konumlandırılmıştır. 2020 yılında kurulan Rizq, özellikle Birleşik Krallık'taki Müslüman topluluğun ihtiyaçlarını karşılamak üzere geliştirilmiştir ve sunduğu hizmetler İslami prensiplerle uyumlu olacak şekilde tasarlanmıştır.

Rizq, modern dijital hesaplar, banka kartları ve hem perakende hem de işletme müşterilerine yönelik bir mobil uygulama gibi çeşitli bankacılık hizmetleri sunar. Girişimin dikkat çeken özelliklerinden biri, İslam ülkelerine uygun döviz kurları ile havale yapma imkanıdır. Ayrıca, kullanıcıların tercih ettikleri hayır kurumlarına hızlı ve etkili bir şekilde bağış yapmalarını sağlayan bir "bağış" özelliği de bulunmaktadır.

Rizq, sadece bir bankacılık hizmeti olmanın ötesine geçerek, çeşitli finansal ve etik faaliyetleri bir arada sunan bir yaşam tarzı uygulaması olmayı hedeflemektedir. Örneğin, Rizq Marketplace adlı yeni girişimi, kullanıcılara seyahat, finans ve şeri uyumlu vasiyet gibi hizmetlere erişim imkanı sunar. Bu pazar yeri, Rizq'in Müslüman topluluğa yönelik kapsamlı bir finansal merkez olma stratejisinin bir parçasıdır.

Yielders

Yielders, İslami prensiplere uygun olarak yapılandırılmış bir yatırım platformu sunan Birleşik Krallık merkezli İslami fintek şirkettir. 2016 yılında kurulan Yielders, yatırımcılara faizsiz, helal bir şekilde gayrimenkul yatırımları yapma imkanı sağlayan ilk regüle edilmiş platformlardan biri olarak öne çıkmaktadır. Şirket, bireysel yatırımcıların küçük sermayelerle İslami kurallara uygun gayrimenkul yatırımlarına katılmalarını mümkün kılmayı amaçlamaktadır.

Yielders, müşterilerinin Birleşik Krallık'taki gelir getiren gayrimenkullere kolektif olarak yatırım yapmalarına olanak tanıyan bir platformdur. Platform, yatırımcıların mülk sahibi olmadan gayrimenkul portföyüne yatırım yapmalarını sağlarken, aynı zamanda kira gelirlerinden düzenli olarak pay almalarına imkan tanır. Tüm yatırımlar, İslami kurallara uygun olarak yapılandırılmış olup, faiz ve spekülasyon işlemlerinden uzaktır. Yielders, şeffaflık ve güvenilirlik ilkelerine dayalı olarak, yatırımcıların bilinçli kararlar alabilmesi için tüm finansal bilgileri açık bir şekilde sunmaktadır.

Yielders, İslami finansın dijitalleşme sürecine katkıda bulunarak, helal yatırım ürünlerini daha geniş bir kitleye ulaştırmayı ve Müslüman yatırımcıların finansal hedeflerine uygun çözümler sunmayı hedeflemektedir.

Türkiye’de İslami Finans ve İslami Fintekler

Türkiye’de İslami fintekler katılım bankaları ve finansal kuruluşların kendi uygulamalarını geliştirmeleri ve ana bankacılık uygulamalarını yazmaları ile ortaya çıkmaktadır. Konvansiyonel bankalarla aynı altyapıyı kullanamayacak olan katılım bankaları kendi sistemlerini geliştirmek mecburiyetinde kaldıkları için İslami finansal teknolojiler için zorunlu olarak da olsa ilk adım atılmıştır. Özellikle 2015 sonrası dijitalleşmenin gelişmesiyle burada ivme biraz daha hız kazanmıştır. 2020 yılında Türkiye’de kurulan Katılım Fintek medyası, İslami finansın dijitalleşmesi ve İslami fintek sektörü için önemli bir platform oluşturarak çeşitli katkılar sağlamaktadır. 2024 yılına bakıldığında İslami fintek özelinde Türkiye’de küresel ekosisteme göre iyi bir ilerleme görülmemektedir. Bu nedenle Katılım Fintek, İslami finans ve fintek dünyasında farkındalık oluşturmak ve bu alandaki gelişmeleri geniş bir kitleye duyurmak için önemli bir rol oynamaktadır. Bu medya, haberler, makaleler, röportajlar ve analizlerle sektörün en son yeniliklerini ve trendlerini izleyicilerine sunmaktadır. Medya platformu, İslami fintek alanında yenilikçi çözümler ve uygulamaların tanıtılmasına ve yaygınlaşmasına katkıda bulunmaktadır. Bu, sektördeki girişimcilerin ve startupların görünürlüğünü artırarak, yeni fikirlerin hayata geçirilmesine imkan sağlar. Aynı zamanda sektördeki profesyonellere, akademisyenlere ve öğrencilere yönelik eğitim materyalleri ve araştırma raporları sunarak bilgi paylaşımını teşvik eder. Bu, sektördeki bilgi birikiminin artmasına ve İslami finteklerin gelişimine yönelik akademik ve profesyonel katkılar sağlar. Medya platformu, sektördeki paydaşlar arasında network oluşturmayı ve işbirliklerini teşvik etmeyi amaçlar. Bu, yerel ve uluslararası düzeyde katılım bankaları, fintek girişimleri, yatırımcılar ve regülatörler arasında köprü kurarak sektördeki entegrasyonu artırır. Uluslararası medya platformları arasında IFN News (Islamic Fintech News) öne çıkmaktadır. IFN tarafından hazırlanan IFN Islamic Fintech Landscape’i ve son 4 yıldır yayımlanan GIFR perspektifinde Türkiye’den 5 İslami fintek girişimi bulunmaktadır. Bunun en önemli nedenlerinden biri şirketlerin büyük bir kısmı şer’i uyumluluğu bir özellik olarak tüketicilere sunmak istememektedirler. İslami hassasiyetlerle faaliyet gösterdiklerini tüketicilerden saklama ihtiyacı hisseden finteklerin bulunması ekosistem içerisinde büyümeyi ve etkili bir şekilde yer almamızı yavaşlatmaktadır.

Türkiye’de katılım bankaları konvansiyonel bankalar ile kıyaslandığında konvansiyonel bankalardan görece daha gençtirler ve faaliyet alanları ve prensipleri gereği işleyişleri farklılaşmaktadır. Katılım bankaları genel itibarıyla konvansiyonel bankalarla rekabet etmekte de sorun yaşamaktadır. Genel itibarıyla tüketicilere sunulan ürünler mevcut bankacılık sisteminde bulunan ürünlerin katılım bankacılığına uyarlanmış şekli ile sunulduğu düşüncesi, sosyolojik anlamda katılım bankalarının ve İslami finansın ülke genelindeki payını çok ileriye taşıyamamasına neden olmuştur. Tüketiciler nezdinde İslami finans yapısı çok da fazla anlaşılabilir değildir. Bu nedenle yenilikçi ve dönüştürücü İslami fintek uygulamaları hem konvansiyonel finans kuruluşları ile rekabet edilebilmek hem de şer’i ilkelere uygun risk paylaşımını esas alan ürünler çıkarabilmek için oldukça önemlidir.

İslami finansın Türkiye’de hak ettiği değeri görebilmesi için İslami fintek ekosistemine yatırım yapılması önem arz etmektedir. Burada ise ilk tohumlar 2015 yılında Kuveyt Türk Katılım Bankası’nın kendi altyapısını oluşturduğu BOA (Business Orientation Architect) ana bankacılık uygulamasını diğer katılım bankalarına da kullandırmak istemesi ile bankanın iştiraki olarak kurulan Architech finansal teknoloji şirketi ile atılmaktadır. Bugün BOA bankacılık altyapısı katılım bankalarının yarısında kullanılırken yurt dışında birçok ülkeye ihraç edilen ilk İslami fintek olarak karşımıza çıkmaktadır. Daha sonra ise hem girişimcileri hem de İslami finans alanında faaliyet gösterecek fintekleri teşvik amacıyla sırasıyla Albaraka Garaj ve

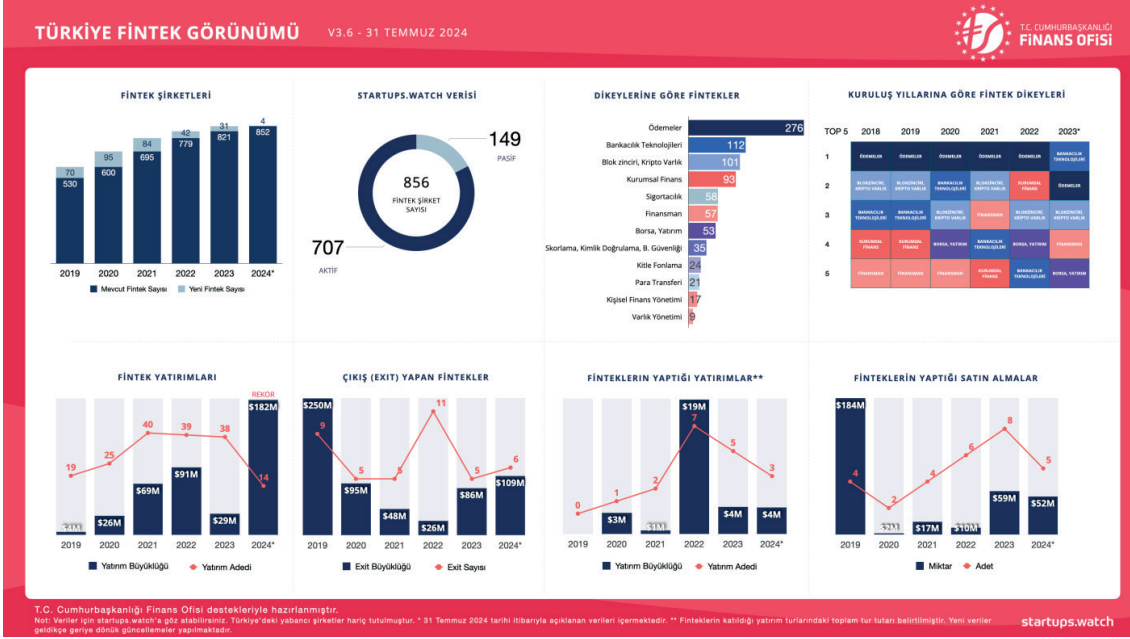

Lonca Girişimcilik Merkezi kurulmaktadır. 2018 yılında ise Vakıf Katılım ve Kuveyt Türk işbirliği ile Teknogirişim Sermayesi Yatırım Fonu kurulmuştur. 2019 yılından sonra ise yine katılım bankaları etrafında katılım bankalarının kendi mobil uygulamalarından ayrı olarak geliştirmiş oldukları İslami fintek ürünleri olarak nitelendirebileceğimiz İslami finans uygulamaları geliştirilmiştir. Bunlara örnek olarak, TFX Target, TradePlus, CebimPOS, DijitalKaşif vb. verilebilir (Çakar, 2023). Daha sonrasında ise yine Türkiye'nin öncü katılım bankaları Kuveyt Türk ve Albaraka Türk dijital bankacılık ekseninde ilk adımlarını atmıştır. Kuveyt Türk Senin Bankan dijital bankacılık platformunu kurarken Albaraka Türk'ün ise Insha'yı kurmuştur.

Insha, İslami finans prensiplerine uygun olarak geliştirilmiş bir dijital bankacılık platformu olarak bu dönemde öne çıkmış ilk İslami fintektir. Türkiye'de kurulan ve Almanya merkezli olarak faaliyet gösteren Insha hem Avrupa'da hem de dünya genelinde İslami finans çözümlerine olan talebi karşılamak üzere tasarlanmıştır. Insha'nın sunduğu hizmetler, faizsiz bankacılık ilkelerine uygun olarak geliştirilmiştir ve özellikle Müslüman tüketicilerin finansal ihtiyaçlarını karşılamayı hedeflemektedir. Daha sonra Insha'nın bir parçası olarak Insha Ventures kurulmuş, inovatif fintek projeleri geliştirmeyi ve bu alanda girişimlere destek sağlamayı amaçlayan bir platformdur. Insha Ventures, İslami finans prensiplerine uygun ürün ve hizmetler geliştiren girişimlere yatırım yaparak, bu alanda yenilikçi çözümlerin ortaya çıkmasını teşvik etmektedir. İnovatif fintek çözümleri için kuluçka merkezi vizyonu ile yola çıkan Insha ve Insha Ventures İslami fintek alanında öncü rol oynayan kuruluşlardır. Insha Ventures'ın desteklediği projeler arasında, blokzincir teknolojilerine dayalı İslami finans çözümleri, dijital ödeme sistemleri ve mikrofinansman gibi yenilikçi finansal hizmetler bulunmaktadır. Bu projeler, İslami finansın dijitalleşmesi ve daha geniş kitlelere ulaşması noktasında önemli bir rol oynamaktadır. Insha Ventures bünyesinde geliştirdiği Alneo, NakitBasit, PosBasit, KimlikBasit, Semosis, Kozmos, Flyp, Albaraka Api olmak üzere 8 farklı İslami fintek ürünü bulunmaktadır. Özellikle açık bankacılık ve yenilikçi bir model olan servis modeli bankacılığı (Banking as a Services) üzerine çalışmalara başlayan katılım bankaları kendi API (Application Programming Interface) marketlerini kurarak hızlı bir şekilde ekosisteme uyum sağlamıştır.

Türkiye'de İslami fintekler genellikle katılım bankaları etrafında şekillenmiştir. Katılım bankalarının teknoloji iştirakleri kurulmuş, kendi mobil uygulamaları geliştirilmiş, girişimcilik merkezleri kurulmuş, portföy yönetim ve girişim sermayesi fonları oluşturulmuştur. Türkiye fintek ekosistemindeki 691 aktif fintek şirketleri içerisinde ise icazet belgesi olan ve kendini İslami fintek olarak nitelendiren katılım bankalarından bağımsız İslami fintek sayısı çok azdır ve %1'i geçmemektedir. Bu finteklere örnek olarak Goldframer, IFIN ŞimdiFinans, Faizsiz Teklif, Wigorta, Ethis Türkiye, Tayyab, Insha örnek verilebilir.

Türkiye Cumhuriyeti Cumhurbaşkanlığı Finans Ofisi, finansal teknolojiler alanında önemli çalışmalar yürütmekte ve bu alanda Türkiye'nin stratejik konumunu güçlendirmek amacıyla çeşitli projeler ve politikalar geliştirmektedir. Bu çalışmaların bir parçası olarak İslam fintek özel bir alan olarak öne çıkmaktadır. Cumhurbaşkanlığı Finans Ofisi, Türkiye'nin finansal teknolojiler alanında bölgesel bir lider ve küresel bir oyuncu olmasını hedefleyen stratejik bir vizyon benimsemiştir. Bu vizyon doğrultusunda, ofis çeşitli politika ve düzenlemeler geliştirerek, fintek ekosisteminin gelişimini desteklemektedir. Bu bağlamda Cumhurbaşkanlığı Finans Ofisi koordinasyonunda sektörün mevcut durumunu ve geçmiş yıllara göre gelişimini göstermek amacıyla "Türkiye Fintek Genel Görünümü" ilk olarak Kasım 2021'de yayımlanmıştır. Güncel ve kategorize edilmiş veri seti oluşturmayı amaçlayan bu çalışma, yurt içi ve yurt dışındaki girişimci ve yatırımcılara Türkiye'nin fintek görünümü hakkında güncel veri sağlamaktadır. Aynı zamanda Türkiye fintek genel görünümüne paralelde "Milli Fintek Stratejisi", "Türkiye Fintek Rehberi" ve "Fintek Sözlüğü" oluşturulmuştur. 2024 Temmuz Türkiye fintek genel görünümü Şekil 4'te verilmiştir.

Şekil 4. Türkiye Fintek Görünümü

Kaynak: Türkiye Cumhuriyeti Cumhurbaşkanlığı Finans Ofisi Türkiye Fintek Genel Görünümü

Bu gelişmelerle birlikte Türkiye, dijital bankacılık alanında önemli bir adım atarak, dijital bankacılık mevzuatını yürürlüğe sokmuştur. Bu yeni düzenleme çerçevesinde, Türkiye'de ilk iki dijital banka faaliyet izni alan Hayat Finans ve T.O.M. Bank dijitalden katılım bankacılığı faaliyetleri yürütmek üzere BDDK'ya başvurmuştur. Bu gelişme, dijital bankacılığın katılım finans sektöründeki önemini ve bu alanda yaşanan talebi açıkça göstermektedir. Dijital katılım bankaları, faizsiz bankacılık ilkelerine uygun olarak, teknolojiyi finansal hizmetlerle birleştirerek, kullanıcılarına yenilikçi ve erişilebilir çözümler sunmayı amaçlamaktadır.

Hayat Finans ve T.O.M. Bank'ın dijital katılım bankası olarak faaliyet izni alması, katılım finans sektöründe dijital dönüşümün somut bir örneğidir. Bu bankalar, dijital platformlar üzerinden sunacakları finansal ürün ve hizmetlerle, kullanıcıların ihtiyaçlarına daha hızlı ve etkin bir şekilde cevap verebilmeyi hedeflemektedir. Türkiye'de artan dijital bankacılık talebi, bu bankaların kurulmasıyla birlikte daha da belirgin hale gelmiştir. Dijital katılım bankacılığı, özellikle genç ve teknolojiye yakın bireyler arasında büyük bir ilgi görmektedir ve bu ilgi, sektördeki inovasyonun ve rekabetin artmasına olanak tanımaktadır.

Bu gelişmeler, Türkiye'nin finansal sektöründe dijitalleşme ve İslami finans prensiplerinin entegrasyonu konusunda atılan önemli adımları işaret etmektedir. Hayat Finans ve T.O.M. Bank'ın dijital katılım bankacılığı lisansları, gelecekte daha fazla dijital katılım bankasının kurulması ve sektördeki yeniliklerin artması için bir teşvik unsuru olmuştur. Bu bağlamda, dijital katılım bankacılığı, Türkiye'nin finansal sisteminde önemli bir yer edinmekte ve finansal hizmetlere erişimde daha geniş kitlelere hitap etmeyi hedeflemektedir.

Goldframer

Goldframer, Türk-İslam sanat eserlerine kitle fonlama yöntemi ile parçalı bir şekilde yatırım yapılmasına imkan tanıyan ve sanat yatırımlarını dijital ortamda kolaylaştırmayı amaçlayan İstanbul merkezli İslami fintek platformudur. 2024 yılında faaliyete geçen Goldframer, yatırımcılara İslami sanat eserlerine pay bazlı yatırım yapma imkanı sunarak, bu değerli kültürel varlıkların hem korunmasını hem de finansal getiri potansiyelinden faydalanılmasını sağlar.

Platform, özellikle İslami değerlere uygun yatırım yapmak isteyen bireyler için tasarlanmış olup, geleneksel sanat yatırımlarını modern fintek çözümleriyle birleştirir. Bu bağlamda, yatırımcıların hem manevi hem de maddi kazanç sağlayabileceği bir ekosistem oluşturulması hedeflenmiştir. Goldframer, İslami sanat eserlerini dijital ortamda daha geniş kitlelere ulaştırarak, bu eserlerin yatırım değeri üzerinden İslam dünyasının kültürel mirasını korumayı amaçlamaktadır.

IFIN Şimdi Finans

IFIN Şimdi Finans, anında, yerinde, kartsız ve kefilsiz finansman çözümleriyle alışverişi kolaylaştırarak, katılım bankacılığı esaslarına uygun olarak faizsiz finansman, dijital ödemeler ve mikrofinans hizmetleri sunmaktadır. Türkiye’de kısa sürede 5 büyük bankayla işbirliği yaparak, 200’ün üzerinde perakende satış noktasında müşterilerine hizmet vermeye başlamıştır. Islamic Finance Advisory & Assurance Services’in (IFAAS) güçlü finans sektörü deneyimini arkasına alan IFIN Şimdi Finans, Türkiye’nin ilk yabancı yatırımcılı İslami finteki olarak öne çıkmaktadır. Şu anda Türkiye’nin yanı sıra Umman, Bahreyn, Mısır, Suudi Arabistan ve BAE’de faaliyet göstermektedir.

Faizsiz Teklif

Faizsiz Teklif, İslami finans ilkelerine uygun olarak yapılandırılmış bir finansman platformudur. Faizsiz finansman arayışında olan potansiyel müşterilere konut, taşıt, ihtiyaç vb. finansman ihtiyaçları ya da sigorta poliçeleri gibi finansal ürünler için faizsiz finans kuruluşlarının kredi ve finansman çözümlerini tek bir platform üzerinden sunarak farklı bir alternatif oluşturur. Faizsiz Teklif, faizsiz finansal ürünler/hizmetler sunan finansal kurumların ürünlerini, finansal bir pazaryerinde hedeflenen potansiyel müşterileri buluşturarak faizsiz finansal piyasalarının gelişimine katkı sağlamaktadır.

Wigorta

Wigorta, İslami sigorta prensiplerine uygun olarak tasarlanmış bir sigorta platformudur. Bu girişim, geleneksel sigorta sistemlerinden farklı olarak faiz ve risk paylaşımını içermeyen sigorta ürünleri sunar. Wigorta’nın sunduğu poliçeler, İslami finans kurallarına uygun olarak yapılandırılmış olup, kullanıcılarına adil ve şeffaf bir sigorta deneyimi sağlar. Platform, bireyler ve işletmeler için çeşitli sigorta çözümleri sunarak, sigortacılık sektöründe İslami finans ilkelerine uygun alternatifler geliştirmektedir.

Ethis Türkiye

Ethis Türkiye, İslami finans ilkelerine uygun bir kitle fonlama platformudur. Ethis Türkiye, sosyal etki yaratan projelere yatırım yapmayı teşvik eden bir model sunar ve yatırımcılara İslami kurallara uygun

finansal fırsatlar sunar. Bu platform, girişimcilere projelerini hayata geçirebilmeleri için fon toplama imkanı sağlar ve yatırımcılara da dini hassasiyetlerine uygun yatırım seçenekleri sunar. Ethis Türkiye, İslami finans prensiplerine dayalı olarak projelerin desteklenmesine imkan tanırken, hem girişimcilerin hem de yatırımcıların ihtiyaçlarına hitap eden yenilikçi bir finansal model ortaya koyar.

Tayyab

Tayyab, faizsiz finansman çözümleri sunan bir ödeme ve finansman platformudur. Bu girişim, bireyler ve işletmeler için faizsiz finansal hizmetler sunarak, geleneksel finansal ürünlerin alternatifi olarak hizmet eder. Tayyab, İslami finans prensiplerine uygun olarak yapılandırılmış çeşitli finansal ürün ve hizmetler sunar. Kullanıcılarına dini hassasiyetlerini gözeterek ve adil finansal çözümler sunan Tayyab, finansal hizmetlerde etik ve İslami kurallara uygunluk sağlamayı hedefler. Platform, faizsiz finansmanın sağladığı avantajları ve değerleri ön planda tutarak, finansal hizmetlerde İslami alternatifler sunar.

Sonuç

Fintek çözümleri artık hayatımızın ayrılmaz bir parçası haline gelmiştir ve gelecekteki yüzyılın finansal aktörlerinin başında geleceği aşikârdır. Dijital dönüşümün zirve yaptığı bu çağda ise müşteri davranışları da sürekli olarak değişmektedir. 2008 krizi sonrası henüz hayatımıza yeni giriş yapmış olsa da COVID-19 krizi sırasında ve sonrasında fintek uygulamalarının kullanımı %70 oranında artış göstermiş ve 2019-2020 yıllarında teknoloji yatırımları arasında ödeme yöntemi, tüketici finansmanları ve varlık yönetimi alanlarında faaliyet gösteren finteklere yapılan yatırımlar en büyük artış oranına ulaşmıştır. Piyasada karşımıza çıkan her yeni fintek ürünü ve girişimi daha önce karşılaşılmamış veya alternatif şekilde müşteri deneyimine odaklanarak tüketici ihtiyaçlarına farklı bir bakış açısı ile çözüm üretmektedir. Her geçen gün artan Müslüman nüfus, finans sektöründe yaşanan büyüme ve yeni teknolojilerin gelişmesi İslami finans araçları ile hizmetlerine olan ihtiyacı da artırmaktadır ve artıracaktır. Özellikle bankasız Müslüman nüfus ve genç nüfus düşünüldüğünde hemen hemen herkesin elinde bulunan akıllı telefonlar ve teknolojiye olan ilginin büyük olması mekanlardan bağımsız, tamamen dijital ortamlarda işlem gören finansal faaliyetlerin tercih edilmesini sağlamaktadır. Büyüme potansiyeli taşıyan İslami finans sektörü, teknolojiye ve küresel finans piyasalarına uyum sağlayarak ürün/hizmet ve portföy çeşitliliği sunmaktadır. İslami hassasiyete sahip müşterilerin yanı sıra etik kaygıları olan Müslüman olmayan kişiler de İslami finans kuruluşlarının müşterisi haline gelmiştir. Geleneksel finansın alternatifi haline gelen İslami finans, ürün/hizmet ve portföy çeşitliliğiyle fark oluşturmaktadır. Ancak, geleneksel aktörlere göre ürün çeşitliliğinde geri kaldığı için kârlılığını artırmakta güçlük çekmekte ve büyük uluslararası oyuncularla rekabette zorlanmaktadır.

Bu nedenle, İslami finansın sunduğu fırsatlar, İslami finteklerin teknoloji tabanlı avantajlarıyla birleşerek esneklik, şeffaflık ve İslami finansın gerekliliklerini bir araya getirmektedir. Böylece faiz, belirsizlik (garar), kumar ve aldatma gibi yasak uygulamalara maruz kalmadan, etik finansal faaliyetlerin yürütülmesi İslami fintekler aracılığıyla mümkün hale gelmektedir. Ayrıca İslami fintekler, daha ucuz, şeffaf, erişilebilir, yenilikçi ürünleri lokasyon veya diğer nedenlerle bankacılık hizmeti alamayan kişilere ulaştırma fırsatı sunar. Böylelikle, İslami finansın tabana yayılmasını, tasarrufu artırmayı, araçları ortadan kaldırmayı ve birçok kategoride ürün/hizmet sağlamayı amaçlar. Bu bağlamda şer'i kuralları esas alan İslami fintekler gelecekteki finansal ihtiyaçları karşılamada önemli rol oynayacaklardır. Faizsiz finans ekosistemi de İslami

fintekler sayesinde risk paylaşımı içeren müşareke, icare ve mudaraba vb. ürünlerini teknoloji tabanında kullanarak pazar paylarını artırabilecektir.

Fakat İslami hassasiyetleri göz önünde bulundurarak ürün ve hizmet çeşitliliği sunan İslami fintekler, dünya çapındaki fintek ekosisteminden çok da farklı değildir. Konvansiyonel ve global fintekler ile iş yapış tarzları temelde kullandıkları teknoloji sebebiyle benzerlik göstermektedir. Ancak yatırım kanalları, sunulan hizmet prensipleri ve niyetteki farklılıklarla "İslamiliği" teşvik etmesi faiz, belirsizlik ve kumar gibi dinen yasaklanmış yapılara yer vermemesi etik olarak hassas olan ve bu fikirlere karşı çıkan diğer dinlere mensup kişiler tarafından da kabul görmesini sağlamaktadır. Bu nedenle İslami finans sektörünün, İslami finteklerin gücünden yararlanabilecek şekilde dijital dönüşüm stratejileri geliştirme konusunda inisiyatif alması gerekmektedir. Yenilikçi teknolojiler ile yeni ve yıkıcı iş modellerinin devreye girmesi İslami finans endüstrisinin gelişmesi için oldukça önemlidir.

İslami fintekler ile ilgili IFN Fintech, Küresel İslami Fintek Raporu ve Türkiye'de Katılım Fintek platformları dışında bu alana yönelik sistematik çalışma yapan çok az kuruluş bulunmaktadır. Bu kuruluşların oluşturmuş oldukları landscape, fintek raporları ve araştırma sonuçlarında görüldüğü üzere İslami fintek girişimi, start-upları ve şirketleri çok azdır. IFN Fintech tarafından yayımlanan İslami fintek genel görünümünde yer alan girişimlerin büyük çoğunluğu körfez ülkelerinde Malezya'da, Avrupa kıtasında İngiltere'de faaliyet göstermektedir. Hacimsel ve kategori alanı itibari ile konvansiyonel finteklerle yarışma kabiliyetleri düşük kalan İslami fintekler büyük ölçüde potansiyele sahiptir. Ekosistemde ciddi manada başarıya ulaşan ve dikkat çeken İslami fintekler düşünüldüğünde İslami fintek endüstrisinin önünün açık olduğunu söylemek yanlış olmayacaktır. Müslüman olmayan gelişmiş piyasa şartlarına ve ekonomiye sahip Avrupa ve Amerika merkezli ülkelerde İslami fintek girişimlerinin giderek artması ve ilgi görmesi Müslüman ülkeler için değerlendirilmesi gereken bir durumu işaret etmektedir. Fakat günümüzde sadece İslami bankaların bugüne kadar İslami fintek ekosisteminde en büyük oyuncularından biri olması, İslami fintek girişimlerine finansman sağlaması veya yatırım yapılması göz önünde bulundurulduğunda ülkeler bazında direkt olarak gözlemlenebilir için İslami fintek merkezlerinin olmaması İslami fintek merkezlerini tahmin etmek ve faaliyetlerini analiz etmek için oldukça zor ve varsayımsal düzeyde olmaktadır. İslami fintek merkezlerinin olmaması İslami fintek ekosisteminin gelişimini yavaşlatabilmekte ve bu alandaki potansiyeli tam olarak keşfetmeyi ve değerlendirmeyi zorlaştırabilmektedir.

İslami finans endüstrisi İslami finteklerle işbirliğinde yavaş kalmaktadır. Küresel ve Türkiye fintek ekosistemi içerisinde niş bir alan ve görece yeni bir alan olarak görülmesi sebebi ile yasal düzenlemelerin olmaması, belirli standartların getirilmemesi gibi sebeplerle başta İslami bankaların olmak üzere yatırımcıların ilgisini tam anlamıyla çekememiştir. Finansal okuryazarlık başta olmak üzere İslami fintek okuryazarlığına sahip olmayan sosyolojik yapıların varlığı, mikro yatırımcıların farkında olmadan yaptığı yatırımlar gibi sebepler İslami fintek endüstrisini kısıtlamaktadır.

Türkiye'deki İslami fintek sektörü, son yıllarda önemli bir gelişim göstermiş olsa da mevcut durumda hiçbir katılım bankasının Girişim Sermayesi Yatırım Fonu (GSYF) kapsamında İslami fintek girişimlerine yatırım yapmamış olması, bu alandaki potansiyelin henüz tam anlamıyla değerlendirilemediğini göstermektedir. Bu durum, İslami fintek inovasyonlarının desteklenmesi ve sektördeki fırsatların değerlendirilmesi açısından önemli bir boşluğun mevcut olduğunu ve gelecekte bu boşluğun doldurulması gerektiğini ortaya koymaktadır.

Sonuç olarak yenilikçi ve yıkıcı teknolojilerin gelişmesi ve dijitalleşmenin hayatımızın her alanına nüfuz etmesi ile her geçen gün artan etkisini dikkate aldığımızda, gelecekte İslami fintek ekosisteminin var olması kaçınılmazdır. Daha geniş bir perspektiften bakıldığında, önümüzdeki yıllarda geleneksel bankacılık/finans/tekefül yöntemlerinin yerini İslami fintekler alacaktır. Eğer İslami finans İslami fintekleri değerlendirmez ve kendi teknolojik ekosistemlerini geliştirmezlerse, finans alanında açığı kapatma yönündeki fırsatı kaybetmekle karşı karşıya kalacaktır. Dünyadaki gelişmeleri yakından takip ederek ülke olarak bu alandaki eksiklikleri tespit etmeli ve önümüze çıkan fırsatları değerlendirip İslami finteklerle finans alanındaki pazar payımızı artırmalıyız. Bu nedenle İslami finansal teknoloji alanında özel merkezlerin kurulması ve bu alandaki girişimcilik ve yatırım faaliyetlerini desteklemek için uluslararası iş birliğinin sağlanması elzemdir.

Öneriler

- İslami finansı etkileyen küresel engellerin bir kısmı İslami fintekler yardımıyla aşılabılır. Bu nedenle, İslami finans kuruluşlarının İslami finteklere önem vermesi ve yatırım yaparak işbirliğine gitmesi gerekmektedir.
- İslami fintek ekosistemine ilişkin araştırmalar literatürde geniş çapta tartışılmamıştır. Akademi başta olmak üzere İslami finans kuruluşları buraya ağırlık vermelidir.
- İslami fintek alanında kendini geliştirmiş, yeterli tecrübeye, bilgiye ve beceriye sahip yetenekli insan kaynağımız istenilen düzeyde değildir. Bu bağlamda İslami finans kuruluşlarına, üniversitelere ve liselere önemli bir rol düşmektedir. Özellikle lise düzeyinden itibaren gençlere finansal okuryazarlık kazandırılmalı ve fintek alanında girişim üretebilecekleri şekilde eğitim setleri verilmelidir.
- Girişimcilik konusunda olduğu gibi İslami fintekler konusunda da hem girişimcilerin hem de bu alanda çalışmaya istekli olan gençlerin eğitim ve kişisel gelişim ihtiyaçları için; devlet, İslami finansal kuruluşlar, kuluçka ve hızlandırma merkezleri tarafından bütünsel şekilde eğitim programları düzenlenmelidir.
- İslami fintek özelinde Katılım Fintek platformu gibi medya kuruluşları ve kısıtlı sayıda olan tematik kuluçka ve hızlandırma programlarının sayısı artırılmalı ve devlet teşviği ile düzenlenecek Hackathonlarla sektörün hızla büyümesi sağlanmalıdır.
- İslami fintek sektörüne yönelik kapsamlı koruyucu somut adımlar atılmasını sağlayan düzenlemeler yürürlüğe girmelidir.
- İslami fintek ürünleri ve işlemlerinde şer'i uyumluluğun tespiti ve sağlanması için çeşitli lisanslamalara tabi olmaları ve icazet belgelerinin denetimli verilmesini sağlayan kuruluşlar kurulmalıdır.
- Kara para aklama, finansal altyapı eksikliği, lisanslama eksikliği, siber suçlar ile veri güvenliği gibi fintek sektörüne yönelik riskleri minimize edebilecek çalışmalar yapılmalıdır.
- Türkiye'de katılım bankalarının standart hizmetlerini sunarken alternatif İslami finansman çözümleri sunabileceği İslami fintekler geliştirerek veya bu alandaki İslami finteklere yatırım yaparak ekosisteme farklı bir soluk getirmesi ekosistemin büyümesi açısından faydalı olacaktır.
- İslami fintek girişimlerine yeterli desteklerin sağlanmasına yönelik gerekli dikkat gösterilmelidir.
- Türkiye'de İslami finteklere ve bu endüstriye aktif olarak yatırım yapmayı düşünen nadir risk sermayesi, girişim sermayesi ve özel sermaye fonları ve firmaları bulunmaktadır. Katılım finans kuruluşlarının yatırım boşluğunu doldurması gerekmektedir.
- Fintek ekosisteminde en çok yatırım yapılan ve faaliyet alanı olan ödeme sistemlerinin dışında farklı alanlarda faaliyet gösteren fintek ve İslami finteklerin iş modellerine ihtiyaç duyulmaktadır. Özellikle raporlara bakıldığında sigorta sektörü gelecek vadeden sektörler arasında yer almaktadır. Sigorta teknolojileri girişimlerini destekleyecek çalışmalar artırılmalıdır.

- Türkiye'deki İslami fintek girişimlerinin Orta Doğu ve Körfez ülke pazarları ile projeler üretmesi için otorite merkezleri ile işbirlikleri düzenlenmelidir.
- Web3, blokzincir teknolojisi, merkeziyetsiz finans alanlarına ilginin ve yatırımların artırılması elzemdir.
- Türkiye'de fintek ekosistemine yönelik veri çalışması ve finteklerin ekosisteme katkılarını değerlendiren bir ölçüm metodolojisi geliştirilmelidir.
- Adil bir ekonomi sistemi oluşturmayı hedefleyen İslami finans, konvansiyonel finans karşısında ön plana çıkmak, hızlı büyümek, ikna edici seviyelere ulaşmak için yeni ürünler ve inovatif çözüm önerileri geliştirmelidir.

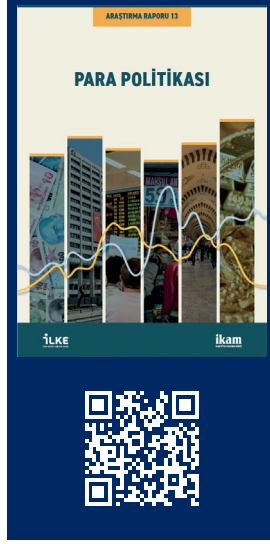

Kaynakça

- Aktürk, B. (2021). *İslami finansta finansal teknoloji ve fintekin katılım bankaları uygulamaları*. (Yüksek lisans tezi). Marmara Üniversitesi, İstanbul.
- Alam, N., Gupta, L. ve Zameni, A. (2021). *Fintech ve İslami finans: Dijitalleşme, kalkınma ve yenilikçi yıkım*. İstanbul: Albaraka Yayınları.
- Canbaz, M. F. ve Erbaş, S. (2021). Katılım bankacılığında fintek eğilimleri ve sektöre katkıları. *Finans Ekonomi ve Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 6(3), 477-489.
- Cumhurbaşkanlığı Finans Ofisi. (2023). *Fintek sözlüğü*. cbfo.gov.tr/fintek-sozlugu adresinden erişildi.
- Çakar, R. (2023). Fintek kavramı ve İslami finans kurumlarında. *Kocatepe İslami İlimler Dergisi*, 6[Özel Sayı], 18-37.
- Demirdögen, Y. (2020). Avrupa'daki İslami fintek ekosisteminin analizi. *Süleyman Demirel Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 25(4), 469-481.
- Dinar Standard, Elipses, Salaam Gateway. (2021). *Global Islamic fintech report*. Global Islamic Fintech Report 2021 (dinarstandard.com) adresinden erişildi.
- Dinar Standard, Elipses, Salaam Gateway. (2024). *Global Islamic fintech report*. Third edition of the Global Islamic Fintech Report launched in London (beehiiv.com) adresinden erişildi.
- Emeç, Ö. (2020). *Yeni dünya ve yeni finans: Ortaklık temelli finansman ve katılım bankaları*. İstanbul: Albaraka Yayınları.
- Erden, B. ve Topal, B. (2021). Türkiye'de ve dünyada İslami fintek sektörünün gelişimi. *Ardahan Üniversitesi İİBF Dergisi*, 3(1), 69-75.
- Gökmen, K. ve Türkkan, Y. (2023). The emergence of Islamic fintech and its applications. *International Journal of Islamic Economics and Finance Studies*, 9(2), 212-236.
- Halal Crypto Community. (2023, Ağustos). *Revolutionizing global financial inclusion through Muslim fintech*. haqq.community/tr/revolutionizing-global-financial-inclusion-through-muslim-fintech/ adresinden erişildi.
- Hud Saleh Huddin, M., Lee, M. ve Mansor, M. S. (2022). Islamic fintech nascent and on the rise. *IADI Fintech Brief*, 1-18.
- IFN Islamic Fintech Landscape. (2024). *IFN Islamic fintech landscape*. Landscape | IFN Fintech adresinden erişildi.
- Islamic Financial Services Board (IFSB). (2022). *Islamic financial services industry stability report*. Islamic Financial Services Board (ifsb.org) adresinden erişildi.
- Katılım Finans. (2023, Kasım). *Fitch'den Türkiye'de İslami finans sektörü büyüklüğüne tahmin vurgusu: 100 milyar dolara ulaşması bekleniyor*. katilimfinans.com.tr/finansal-raporlar/fitch-den-turkiye-de-islami-finans-sektoru-buyuklugune-h14412.html adresinden erişildi.
- Katılım Finans. (2021, Temmuz). *Katılım bankacılığı perspektifinde İslami finteklerin önemi*. katilimfinans.com.tr/fintech-ve-dijitallesme/katilim-bankaciligi-perspektifinde-islami-finteklerin-onemi-h13431.html adresinden erişildi.

- S&P Global Ratings. (2022, Haziran). *Islamic finance 2022-2023: Same constraints, new opportunities*. EMEA, United States of America, Latin America. Islamic Finance 2022-2023: Same Constraints, New Opportunities | S&P Global Ratings (spglobal.com) adresinden erişildi.
- Taştan, S. ve Uralcan, G. Ş. (2019). Küresel finansal teknoloji sektöründe ortaya çıkan yeni girişimlerin ekonomik ve teknolojik belirleyicileri. *Haliç Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 2(1), 42-69.
- The Economist Intelligence Unit Limited. (2020). *Islamic fintech: Reaching the next generation of Muslims*. Islamic fintech: Reaching the next generation of Muslims - Economist Impact adresinden erişildi.
- Turan, M. (2021, Şubat). Türkiye’de İslami finteklerin güncel durumu. *İslam İktisadı*. islamiktisadi.net/2021/02/23/turkiyede-islami-fintechlerin-guncel-durumu/ adresinden erişildi.

Diğer Yayınlarımız

 Aziz Mahmud Hüdayi Mah. Türbe Kapısı sok. No:13 Üsküdar İstanbul

ikam.org.tr

bilgi@ikam.org.tr

ikamorgtr

ikamorgtr

ikamorgtr